

آواز

RTA

از انتشارات رادیو تلویزیون ملی افغانستان

شماره ۳-۴ سال ۱۳۸۶

Ketabton.com

د رادیو، تلویزیون او سینما په برخه کی ...

مولوی د روح سفیر...

موسیقی هم د روح میشتور هم ...

د افغانستان ملی رادیو...

گوینده کی پیست ...

د استانی ژانرونه

وظایف و رسالت...

د دیری مجلسونو...

محمد امین رحیمانی

به نام خداوند توانا

صاحب امتیاز : (رادیو تلویزیون ملی

تمت نظر : داکتر عصمت اللهی ، الحاج محمد داوود،

محمد ملیم تنور، داکتر عبدالواحد نظری ، شمس راد

، عزیزالله اریافر

مدیر مسئول : لمیه امدزی

مسئول تصمیح چاپ : عبدالقدیر صائم امدی

موبایل : ۰۷۹۹۳۵۳۳۶۲

گرافیک و دیزاین : امان الله (جا و ید)

نشانی: وزیر محمد اکبرخان / سرک ۱۳ / ریاست

عمومی (رادیو تلویزیون ملی .

تلفون : ۲۱۰۳۱۶۴

تیراژ : ۱۰۰۰

آزدر ویرایش و کوتاه کردن نوشته ها آزاد است.

چاپ : مطبعه آزادی

در برگهای این شماره

- ۲- سخن نخست
- ۳- درادیو تلویزیون او سینما په برفه کی ...
- ۵- (رویدادهای فرهنگی
- ۱۰- مولوی دروغ سفیر
- ۱۲- موسیقی هم مس میشود...
- ۱۴- دافغانستان ملی رادیو..
- ۱۶- گوینده کی پیست ...
- ۱۸- ویزگی ...
- ۲۰- داستانی ژانرونه
- ۲۲- وظایف ورسالت...
- ۲۷- اشعار انتقابی ...
- ۳۰- سینما مستند..
- ۳۲- استاد عبدالغفور برشنا
- ۳۴- ددیری مجلسونه
- ۴۰- ابتکاروفلاقییت...
- ۴۴- پلان نشراتی

رساله ملی و رسالت ملی

رساله ها در روزگار معاصر و به ویژه در جهان رو به انکشاف نه تنها نقش اطلاع رسانی، آموزشی و سرگرمی را دارند بلکه رسالت بزرگ پاسداری از ارزش ها و فرهنگ ملی و تلاش در راستای آن، همپا با گسترش دانش و تکنالوجی را نیز به دوش می کشند این رسالت در جامعه پهن افغانستان که سه دهه بمران را سپری نموده و تازه مشق دموکراسی می نماید، نهایت با ارزش بوده که در این میان رادیو تلویزیون، از اهمیت ویژه برخوردار است در کشور افغانستان که بیش از ۹۰ درصد نفوس آن بیسواد است، نقش رادیو تلویزیون که توسط تصویر و صدا پیام ها را انتقال می دهند بس مهم است. در شرایط فعلی که کشور ما در معرض امواج مسموم کننده رسانه های غرض دار قرار دارد و آنان با سودجویی از نشرات شان از خود بیگانگی فرهنگی و در صدد انقطاع فرهنگ پربار ما در بین جوانان میباشد.

رساله رادیو تلویزیون ملی بیشتر از پیش مهم شده تا در مقابل آنان ایستاده گی نموده، فرهنگ و ارزش های ملی و دینی ما را از سقوط به منجلا ب، و جلوگیری از رشد فرهنگ بیگانه و مسموم کننده نجات بخشد. مردم از رادیو تلویزیون ملی انتظار دارند تا در شکوه معنوی جامعه، عظمت تاریخی، غنای فرهنگی، همبستگی و وحدت ملی، میهن دوستی و پاسداری از ارزش های شکوهمند ملی یاری رسانده پاسدار ارزشهای جامعه باشد در پرتو چنین برنامه ها رسالتمندانه است که خود آگاهی ملی رشد می یابد از بیگانگی فرهنگ کاسته می شود، احساس همبستگی، برادری، سازنده گی و عشق به میهن و ملت شگوفان می گردد.

بدون شک که هیئت رهبری و کارمندان رادیو تلویزیون ملی چنین می اندیشند و چنین عمل می کنند. که نجات میهن، بازسازی کشور، سعادت ملت و پرباری در آیین ما در آن نهفته است.

مدیر مسوول

د راديو، تلويزيون او سينما په برخه

کي به اکادمي جوړه شي

د افغانستان ملي راديو تلويزيون يو فرهنگي او ملي ارگان دی چې د دولت په چوکاټ کې فعاليت کوي، د افغانستان ملي راديو تلويزيون لکه څنگه چې له نامه يې ښکاري يو ملي اداره او ترډېره هغه مسايلو ته پاملرنه کوي او د خپل خبري پوښښ لاندې يې راوړلي چې ملي گټو، ملي ارزښتونو ملي وحدت او ملي هويت پورې اړوند وي، او کوبښ کوي چې په نړيوال ډگر کې د افغانستان فرهنگي، ارزښتونه وساتي او په ښه توگه يې خلکو ته وروپېژني د افغانستان ملي راديو تلويزيون دنده لري چې خپلو هېواد والو ته کره معلومات وړاندي کړي، د افغانانو د پوهې کچې د لوړولو په خاطر ښوونيز پروگرامونه جوړ او نشر کړي، ددې په څنگ کې چې تفريحي او ذوقي خپروني نشروي

د رڼو لوستونکو په همدې هکله مو د افغانستان دملي راديو تلويزيون عمومي رئيس ډاکټر عبدالواحد نظري سره مرکه کړې چې ستاسو پام لوستولو ته يې را اړوم.

- ډاکټر صاحب نظري تاسي که مهرباني وکړي لومړی د خپلو فعاليتونو په اړه موچي دتلويزيون اوراديو په برخه کې ترسره کړی يو څه رڼا واچوي خوښ به شو؟

- : له کومې ورځې چې زه د ملي راديو تلويزيون د رئيس په توگه د سرطان د مياشتې په شلمه وټاکل شوم له هماغې لومړۍ ورځې مو خپلې جدې هڅې د تلويزيون او راديو د حالت او خپرونو د ښه والي په موخه پيل کړي.

د تلويزيون وضع، لکه څنگه چې ټولو ته معلومه وه او ده، په داسې حالت کې وه چې، هر څوک مختلفې غوښتنې او سليقي لرل، هره اداره غوښتل چې خبرونه پرته له سانسور، کمښت او زياتوالي څخه نشر شوی وي، ټول نشرات په شپه او ورځ کې ۱۴ ساعته وو، د نطقانو مديريت دا صلاحيت نه درلود چې حتي د اوو او اتو

بجو خبري سرويس ته خپله يو وياند وټاکي او دا هم له بهره تحميلېده، د پروگرامونو محتوا ډېره ضعيفه وه، بگرونونو د خپرونو له محتوا سره مطابقت نه درلود، د راديو تلويزيون، د دندو د لايحو او وظيفو هيڅ درک نه وه معلوم، نشراتي پلان چې بايد هره ورځ عمومي رياست ته راشي، نه ليردول کيده، د خبرونو رينداون عمومي رياست ته نه راټلو، سندرې پرته لدې چې د موسيقي د تطبيق د مديريت لخوا وازرول شي واي او نشرشوی وي، خپرېدې، د دواړو رسمي ژبو تعادل په نظر کې نه نيول کيده، ځينې اداري لکه (ايساف) چې د سپاڼو او اعلانونو د نشرولو په بدل کې مقررات او لايحي په نظر کې نيولای وي د ملي راديو تلويزيون له لارې هسې خپرېدل د دغو ټولو ستونزو لپاره مناسب تدابير او اداري منظم چوکاټ جوړ شو.

زموږ خپروني چې ۱۴ ساعته وي ۱۸:۳۰ ساعته ته لوړې شوي اوس له نيکمرغه ۲۴ ساعته نشرات لرو. د راديو تلويزيون د چارو د ښه والي په موخه د ځانگړو بنسټونو له استازو سره مو ځانگړې لېدنې وکړې او ځينو يې ملي راديو تلويزيون سره د لازمو مرستو ژمنه هم وکړه، چې له هغې ډلې څخه مو د چين له سفير او په افغانستان کې له ځانگړي استازي سره مو غونډې وکړې، چې له يو لړ بحث او خبرو اترو څخه وروسته يې د امکان وړ مرستو ژمنه وکړه او په ترڅ کې له مو پر څخه وغوښتل چې د ملي راديو تلويزيون يو ټاکلی وخت د (سي سي ټي وي) او د چين د نړيوالي راديو لپاره په کرايه

ورکړي. همداراز مو د (اي او ايم) له موسسې سره د بادغيس د محلي راديو د جوړولو په موخه د يو مليونو ډالرو په لگښت يو قرار داد لاسيک گر همدارنگه مو د آلمان د سفير سره ځانگړې ناسته درلوده چې هغوی هم دملي راديو تلويزيون سره د هر راز مرستو ژمنه وکړه، په همدې شان مو د يونسکو له ځانگړي استازي سره وکتل، همداراز مو د (صداوسپما) ايران له راغلي استازي سره وکتل چې د يوشمير ژورنالستيکو روزنيزو کورسونو د په لاره اچولو ژمنه يې وکړه. د ولسي جرگې د رئيس ښاغلي يونس قانوني سره مو يوناسته تر سره کړ، چې له نوموړي سره د ملي راديو تلويزيون د شته ستونزو په اړه هر اړخيزه خبرې وکړي، د ملي راديو تلويزيون له لارې د پارلماني فعاليتونو د انعکاس لپاره د يو نيم ساعته خپروني د جوړولو پرېکړه وشوه.

هره اداره مکلفه ده چې خپلې د ورځنۍ کارونو رپوټ هره ورځ عمومي رياست ته وليږي، همدارنگه د تلويزيون او راديو د نشراتو رياستونه خپل يو مياشتني نشراتي پلان عمومي رياست ته وليږي، د اطلاعاتو مديريت مخکې له دې چې خبرونه نشر شي د خبرونو رينداون عمومي رياست ته استوي او بيا وروسته له څارنې او ارزونې د خبرونو د نشرولو اجازه ورکول کيږي، هيڅ يوه سندرې د موسيقي د مديريت له ليدنې او ارزيايې پرته د خپرولو وړ نه ده.

- ستاسي راتلونکي پلانونه څه دي؟

۱- په پام کې لرو چه د تلويزيون لوگو تغير کړو او د ملي کلمه په کې ور زياته کړو.

شوی دی.

۹۰- د هیواد د مهمو خبرونو د تایید

ثبیت په انګلیسي ژبه او دهغي نشرول.

۹۱- د صداي هموطن د خپرونو نشرول د نورو خپرونو په ترڅ کې..

۹۲- د ولایاتو د راډیو تلویزیون ریاست د ولایتونو امریتونو ته دنده سپارلي

ترڅو د هر ولایت د فرهنگ کلتور اودودونو سره سم په اونی کې یوه خپرونه د دیرشو څخه تر شپینو دقیقو پورې چې د ذوق، هنري ورزشي معلوماتو او محلي سندرو لرونکي وي جوړ او د نشر لپاره مرکز ته راواستوي.

۹۳- د ملي ګټې دسپاتونو نشرول.

۹۴- د ګردې میزونو خپرول د هیواد په سیاسي، اقتصادي او ټولنیزو موضوعاتو په هکله په پام کې لرو چې په بهرنیو هیوادونو کې د هغه هیواد څخه د مستقیمو خبرونو د لیردولو لپاره یو خبریال ولیردوو. او روځینی هیوادو کې خپله نماینده کې پراښوو.

- په تخنیکي برخه کې څه اصلاحات او پروګرامونه په نظر کې لری؟

۱- خپرونو د ګرافیک او زیګنال

۸- د مستندو

فلمونو پیروول.

۹- د راډیو او

تلویزیون د

ارشیف

دیجیتلايز کول

چې په دې برخه

کې د فرانسوي

موسسې (INA)

مرسته کړې او د

ارشیف د

دیجیتلايز کار له

زاره سیستم څخه

نوي سیستم ته پیل

شوی او تقریباً

۱۷۰۰ ساعته له

زاره سیستم څخه

نوي سیستم ته او

بڼتي او همدارنگه

۴۵۰۰۰ ساعته

راډیويي ثبت

شویو خپرونو په

اړه چې باید

دیجیتلايز شي په

۲۰۰۶ کال

کې د (INA)

فرانسوي

موسسې سره

تړون لاسلیک

جوړولو لپاره د تکرره ګرافیک کارانو ګمارل او دوی لپاره د امتیاز په پام کې نیول.

۲- د تخنیکي وسایلو څخه د استفادي لپاره د با تجربه انجینرانو ګمارل، او د موجود انجینرانو او تخنیکرانو لپاره د کورسونو جوړول.

په اداري برخه کې د پرسونل د تشویق لپاره امتیاز او مکا فاتو ورکول.

۱- د ژورنالیستي کورسونو دایرول.

۲- د ملي راډیو تلویزیون د تولید شویو موادو څخه د استفادي لپاره د لایحي او اصولو طرحه.

۳- د اعلانونو د جذبولو لپاره د بازار موندني د یوې واحدې اداري جوړول. چې له دې لاری کوم عاید چې لاسته راځي د تلویزیون او راډیو د بهبود لپاره مصرف شي.

۴- د تحصیلي سويي تجربې او کاري درجې له پلوه د ټولو ریاستونو د کار کوونکو ویشل.

۵- د نوي کال لپاره په نوي تشکیل کار کول.

- ښاغلی نظري صاحب که دا راته ووايست چې دغه بدلونونه چې تاسو یاد کړل دا یواځې د تلویزیون په برخه کې و، د راډیو په برخه کې څه پروګرامونه او اصلاحات په نظر کې لری.

- بلي زموږ پروګرامونه او اصلاحات یواځې تلویزیون پورې محدود ندې موږ د راډیو په برخه کې هم پروګرامونه په پام کې لرو.

۱- د ولایاتو لپاره انکشافی پلان جوړول.

۲- په هغه ولایاتو کې چې د راډیو ستیشنونه نشته د راډیو د جوړولو لپاره د ځینو موسسو سره د قراردادونو لاسیک کول.

۳- د زرو قراردادونو په هکله څېړنه اوله سره غور.

همدا رنگه موږ په پام کې لرو چې په ملي راډیو تلویزیون کې د راډیو تلویزیون او سینما یوه اکاډمي جوړه کړو، چې په دې هکله مو د جرمني هیواد او اسیا پاسفیک هیوادونو له استازو سره چې مرکز یې په مالیزیا کې دی خبرې کړي او یوې موافقې ته هم رسیدلي یو.

ښاغلی ډاکتر صاحب واحد نظری ستاسو سره له خبرو اترو مننه کوو.

- له تاسو څخه هم مننه.

جنوری له لومړۍ نېټې څخه په اروپا او امریکا کې هم د ملي تلویزیون خپروني نشریږي.

۳- د زرو خپرونو صیقلول او په نوي معیار سره جوړول.

۴- د راډیو، تلویزیون، هنر او ادبیات او اسلامي معارف په موافقه د تکرره او مجربو کارکونکو څخه یو نشراتي بورډ تشکیلول چې د مضامینو د تصحیح او ایدیت وړتیا ولري.

۵- لومړي تلویزیوني سریال چې هر برخه یې د ۲۵ دقیقو لوري وي.

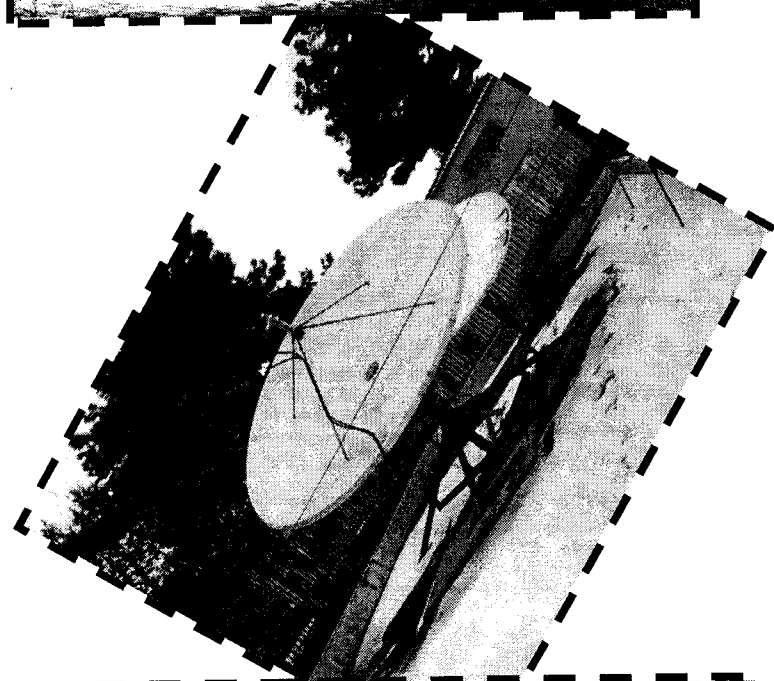
۵- د کال دغوره سندرو غاړې د ټاکلو په موخه د افغاني سندرو د یو فیستیوال په لاره اچول کیږی.

۶- د استعدادونو د ودې او پرمختګ لپاره د رقابت فضا رامنځ ته کول.

۷- د تلویزیوني فلمونو د ژباړې اونریشن لپاره د ژباړونکو یوه کاري ډله جوړول.

رویدادهای فرهنگی

دملی تلویزیون نړیوالی خپرونی .

د اطلاعاتو او فرهنگ د وزیر له خوا پرانیستل شو. د اطلاعاتو او فرهنگ وزیر عبدالکریم خرم د ملی تلویزیون نړیوالی خپرونی پرانستلی او په هغې غونډه کې چې له همدې امله د ملی رادیو تلویزیون په تالار کې جوړه شوي وه په دی اړوند وویل: نن د هغې غونډې بلې بریا او بریالیتوب چې د ملی تلویزیون د نشراتو د نړیوال کیدو پیل دی جشن نیسو.

ده زیاته کړه چې له دی ورسته زموږ هیوادوال د نړۍ په بیلابیلو هیوادونو کې کولای شي د ملی تلویزیون خپرونی وگوري.

د اطلاعاتو او فرهنگ وزیر څرگنده کړه چې د ملی تلویزیون په نړیوال کیدو باندې کار د روان کال له پیل څخه شروع او د هیواد د جمهور رئیس د پاملرنې او د همکارانو د ډیرو هلوځلو له امله خپل هدف ته ورسیدو.

ده زیاته کړه چې ملی تلویزیون د خصوصي تلویزیون لپاره یو سیال تلویزیون نه دی، ملی تلویزیون خپل مقام او خپل رسالت لري. ملی تلویزیون دنده لري چې د افغانستان بریا وی هیوادوالو او نړیوالو ته ورسوي.

د اطلاعاتو او فرهنگ وزیر وویل: د رادیو په اړوند وویل چې هڅه کوو د رادیو خپرونی هم نړیوالې شي او د موقع په ترلاسه کولو سره دغه کار هم تر سره کړی.

بناغلي خرم د تلویزیون له کارکوونکو څخه وغوښتل چې پروگرامونه داسې برابر او نشر کړي چې د خلکو غوښتنه ده او هڅه وکړي چې پروگرامونه له پخوا زیات افغانی شي او تولیدات زیات او ښه شي.

وروسته ملی رادیو تلویزیون رئیس عبدالواحد نظری خبری وکړی وویل: اوس د ملی تلویزیون خپرونی د نړۍ په پنځو براعظمونو کې لیدل کيږي او دا د کلونو هیله وه چې له نیکه مرغه په برخه موشوه، بناغلي نظری زیاته کړه چې اوس په هیواد کې د ننه د هیواد والو په گډون په بهر کې له میشتو او مهاجرو افغانانو څخه هیله لرو چې خپلې نظریې او پیشنهادونه راولیږي.

بناغلي نظری د ملی تلویزیون د آرکستر د بیرته جوړولو یادونه وکړه. او په خپرونی کې د دغه آرکستر لخوا د ترانې، او ورپسې د هیواد مشهور هنرمند رحیم غفاری قوالی کنسرت اجرا کړ. په دی غونډه کې د کابینې ځینو غړو، د دوستو هیوادنو سفیرانو، د دولتي ادارو ځینو مسوولینو او د ملی رادیو تلویزیون منسوبینو گډون درلود.

فستیوال آهنگ های محلی تحت نام د شملی گل

فستیوال آهنگ های محلی تحت نام د شملی گل از طرف انجمن هنرمندان موسیقی افغانستان طبق هدایت آقای عبدالکریم خرم وزیر اطلاعات و فرهنگ دایر گردید. فستیوال متذکره در تالار بزرگ رادیو تلویزیون ملی با بیانیه رئیس انجمن هنرمندان حیات اله گردیزی آغاز و بعدا آقای غلام نبی فراهی معین اداری و آقای دین محمد مبارز راشدی معین نشراتی وزارت اطلاعات و فرهنگ در مورد نگهداری اصالت آهنگهای محلی و رشد موسیقی اصیل کشور سخنرانی کردند. به تعقیب آن نغمه پیام صلح به کوشش استاد محمد حنیف نبی زاده ترتیب گردیده بود، توسط ارکستر موسیقی محلی نواخته شد. بعدا آهنگ مخصوص د شملی گل که توسط فضل الرحمن وحدت کمپوز شده بود اجرا گردید. متعاقبا آهنگ های اصیل محلی توسط هنرمندان سابقه دار عرصه موسیقی محلی چون: استاد بیلتون، سلام لوگری، عالم شوقی... خوانده شد. در این فستیوال بر علاوه آواز خوانان سابقه دار کشور هنرمندان جوان نیز اشتراک ورزیده بودند. در این فستیوال مجموعا ۴۱ پارچه آهنگ محلی توسط هنرمندان ولایات مختلف اجرا شد. استاد هماهنگ، استاد گلزمان، استاد محمد آصف، صفر توکلی، محمد رسول زمري، محمد رفیق خشنود و حیات اله گردیزی به عنوان هیات بررسی و ارزیابی نتایج این فستیوال را چنین اعلام کردند.

- ۱- آهنگ محلی منگل شوقی مقام اول برنده جایزه نقدی و دیپلوم درجه اول
- ۲- آهنگ محلی هزاره گی عظیم رضایی مقام دوم و برنده جایزه نقدی و دیپلوم درجه دوم
- ۳- آهنگ محلی خانم فرشته مقام سوم و برنده جایزه نقدی و دیپلوم درجه سوم
- ۴- آهنگ محلی سید آغا توخی مقام چهارم و برنده دیپلوم درجه چهارم

در اخیر فستیوال به تعدادی از هنرمندان با تجربه و سابقه دار عرصه موسیقی تقدیرنامه های انجمن موسیقی افغانستان توزیع گردید. قابل یادمانی است که فستیوال متذکره به کمک و همکاری همه جانبه ریاست عمومی رادیو تلویزیون ملی بخصوص مدیریت عمومی استدیو های ریاست تخنیک به دایرکتری محترم (میرحیدر زاوش) مدیر عمومی مدیریت موسیقی ریاست هنر و ادبیات ثبت و از طریق تلویزیون ملی به نشر سپرده شد. انجمن موسیقی افغانستان در نظر دارد که در آینده نزدیک فستیوال رقص ها و آتن ملی را نیز به راه اندازد.

(میرحیدر زاوش)

نشست روسای رادیو تلویزیون ولایات

اخیرا نشست به اشتراک روسای رادیو تلویزیون ولایات افغانستان و عبدالواحد نظری رئیس عمومی رادیو تلویزیون ملی و روسای بخش های مختلف تلویزیون ملی در تالار سینمایی تلویزیون ملی دایر گردید.

این نشست به منظور بهبود نشرات تلویزیون ولایات دایر گردیده بود که منبع نشرات تلویزیون ملی در ساعات تعیین شده به مراکز ولایات فرستاده و بعدا به نشر سپرده شود به امرین رادیو تلویزیون های ولایات هدایت داده شده که برنامه های با کیفیت را در رابطه به مسایل فرهنگی، محلی، سیاسی، تاریخی، گزارشات از بازسازی شهری ولایات متذکره به شیوه عالی به منظور نشر به مرکز رادیو تلویزیون ملی فرستاده تا در یک وقت معین نشر گردد.

برای رقابت سالم برنامه ها در ولایات و تشویق آنها در نظر گرفته شد تا فستیوال برنامه های تلویزیونی ولایات به راه انداخته شود و توسط یک هیات با صلاحیت برنامه ها برای برنامه های که در درجه اول، دوم و سوم قرار گیرد جوایز و تقدیر نامه ها داده شود. بعدا امرین رادیو تلویزیون های ولایات مشکلات شانرا در مورد کمبود کارمندان مسلکی، کمبود وسایل تخنیک، مصارف روغنیات جنراتورها، عدم انرژی برق را مطرح نمودند. که در مورد به ریاست رادیو تلویزیون ولایات وظیفه سپرده شد تا فهرست وسایل مورد نیاز امریت های رادیو تلویزیون ها درجه بندی نموده و به ریاست ولایات سپرده شود.

حاجی عنایت الله

بر خاک مزار ما دست به دعا باشید
تیاثر هیولای سرخ که برمبنای
نوشته و کارگردانی محترم محمد
عظیم (رباطی) به نمایش در آمد
کارگردان خواسته تا ندای مادر
وطن را در نقش بی بی
جان (ستوری منگل) که خود یک
مادر معیوب، درد دیده و ستم کشیده
روزگار است که با لباس ملی به
رنگهای سیاه، سرخ و سبز آراسته
شده و در عین حال سوار بر (چوکی
تایردار) که خود نمایانگر
حالت و اوضاع نا اهنجار کشور از
ابعاد مختلف و نشان بیرق ملی
افغانستان میباشد، به تصویر گرفته
که اولاد وطن را برای دفاع از
نوامیس ملی، حراست از تمامیت
ارضی و جهاد علیه کفار و
متجاوزین و امیدارد که اولاد صالح
وطن اعم از مرد، زن، پیر و جوان
باریختاندن خون و دادن جان های
شیرین شان به ندای مادر وطن
لبیک گفته و کشور عزیز شانرا از
یوغ اسارت و برده گی آزاد
نیمایند.

اداره مجله آواز تهیه و نشر چنین
نمایشات آموزشی و تیاثرهای
تلویزیونی را یک گام بزرگ در راه
پرورش روحیه حس وطن دوستی
و وطن پرستی در افراد جامعه
خوانده و بخصوص یک رقیب
خوبی در مقابل نمایشات و سریال
های مبتذل تلویزیون های خصوصی
که جز ترویج آئین هندونیزم و گمراه
نمودن جوانان چیزی دیگری در
قبال ندارد، دانسته موفقیت های
بیش از حد را در این راستا برای
نویسنده، کارگردان، و ممثلین این
اداره خواهانست.

د عکاسي نندارتون

د ټول ښار تر نامه لاندې د عکاسي
نندارتون د گوټه انسټیټوت او د

منارجام که از آن به عنوان کهن سال
ترین بنای خشت و گل جهان نام برده
می شود. در قرن دوازدهم میلادی
ساخته شده و در سال ۲۰۰۲ مرکز حفظ
میراث جهانی یونسکو خواستار ثبت آن
در فهرست میراث فرهنگی جهان شد.
مسوولین یونسکو در مورد این اثر
تاریخی که در خطر و فرو ریختن آن
موجود است که این منار احتمالا یکی از
منارهای خارق العاده کهن ترین برج
آجری (خشتی) است که تا حال در جهان
باقیمانده است.

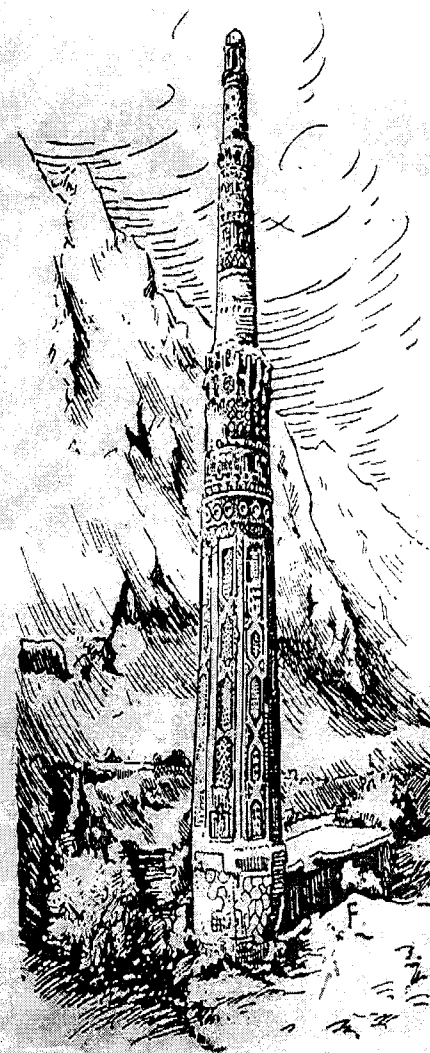
نماینده یونسکو میگوید: به دلیل جریان
آب در رود خانه که در نزدیکی
منارجام قرار دارد. و همچنان خیابان که
از کنار مصلاي هرات میگذرد خطر
ویران گردیدن آن زیاد بوده است. امید
بر آن است که این آثار تاریخی جهان از
خطر ویران شدن حفظ و مجدد باز
سازی گردد.

هیولای سرخ

ششم جدی ۱۳۵۸ روز سیاه تاریخ
کشور (اشغال کشور توسط قشون سرخ
و اعمال دست نشانده آن) و سر آغاز
بدبختیها، سیه روزی ها، مهاجرت های
طولانی، دربردی ها و مبارزات خونین
این ملت مظلوم ولی مسلمان، قهرمان و
مجاهد بشمار میرود. اداره نمایش نامه
های ریاست هنر و ادبیات رادیو
تلویزیون ملی افغانستان تیاثر تلویزیونی
را تحت نام (هیولای سرخ) تهیه، ثبت و
به نشر سپردند که نمایانگر وحدت ملی
اقوام، اقشار و ملیت های مختلف کشور
در مقابل تجاوز اجانب و بیانگر رشادت
دلیرمردان وطن پرست، مجاهدت
مجاهدین سر به کف و راستین کشور که
با ریختاندن خونهای شان کشور را از
چنگال اجانب و متجاوزین آزاد نموده
اند، میباشد.

به قول شاعر:

ما جان به فنا دادیم تا زنده شما باشید

محافظت از منار جام و مصلاي هرات

وزارت اطلاعات و فرهنگ اخیراً هیات را
برای بررسی از وضعیت ساختمان منارجام
در ولایت غور و مصلاي هرات اعزام
کرده بود که بعد از بررسی و دیدن
اشخاص مسلکی از ساختمان ها بدین نتیجه
رسیدند که برای استخدام و ترمیم هرچه
بیشتر از منارجام به دوصدهزار دالر بودجه
نیاز است. شورای وزیران، وزارت مالیه
را موظف کرد که مبلغ مورد نیاز را برای
بازسازی منارجام و مصلاي هرات در
اختیار وزارت اطلاعات و فرهنگ قرار
دهند.

تلویزیون....

د فراه ولایت د ملي تلویزیون د خپرونو ترڅنګ د (اف ام) راډیويي خپروني پیل شوي.

د فراه والي مولوي محي الدين بلوڅ ددغي راډیو د پرانستلو په غونډه کې وویل دغه راډیو په ورځ کې د سهار او مازیګر لخوا نشرات لري او څلویښت کیلومتره ساحه یې تر نشراتي پوښښ لاندې راوستي ده.

ده ددې راډیو پرانستل د فراه ولایت د خلکو فرهنګي ودې او زیات پوهاوي په لاره کې یو مثبت ګام وباله. او د زابل ولایت سیمه ییزې راډیو بیا خپلې خپروني پیل کړي د زابل ولایت د اطلاعاتو او فرهنګ رئیس وویل دغه راډیو د (اف ام) په څپوکي د دیرشو کیلومترو په واټن ساحه تر اغیزي لاندې نیسي او د ورځي اته ساعته خپروني لري.

ده وویل د زابل ولایت سیمه ییزه راډیو پخوا د دولت د مخالفینو لخوا له منځه وړل شوي وه.

په همدې توګه د بامیان په ولایت کې د راډیو او تلویزیون دستگاه فعاله شوه د اطلاعاتو او فرهنګ وزیر ښاغلی عبدالکریم خرم د بامیان ولایت لرغونې ساحې وکتلی همدغه راز د ګرځندوی دودې په اړوند خبرې اترې وکړې. د اطلاعاتو او فرهنګ وزیر په داسې حال کې چې د دغه وزارت د خوانانو د چارو معین، د بامیان والي ډاکټري حبیبی سرابی او ددغه ولایت د ځینو دولتي ادارو رئیسان ورسره و د بامیانو راډیو تلویزیون پرانست. ویل کېږي د بامیان ولایت ملي راډیو تلویزیون د شپې له مخې څلور ساعته خپروني لري او پنځلس کیومتره تر پوښښ لاندې راولي، ددغه تلویزیون په خپرونوکي، تفریحي، ادبي، هنري او معلوماتي پروګرامونه شامل دي.

آلمان د نړیوالو اړیکو د ټولنې لخوا د کابل په ملي موزیم کې پرانستل شو. په نندراتون کې د اطلاعاتو او فرهنګ وزارت فرهنګي مرستیال عمر سلطان ددغه نندارتون د پرانیستلو پر مهال وویل: دغه نندارتون د دواړو هیوادونو تر منځ د فرهنګي اړیکو پراختیا لپاره مهم او ارزښناک دي نوموړی له ټولو هیوادونو څخه د فرهنګي پراختیا غوښتنه وکړه دغه راز په کابل کې د آلمان کلتوري انشي د فرهنګي پروژو په پیلولو کې ددغه هیواد د مرستې د ژمني په ترڅ کې وویل: ددغه نندارتون عکسونه چې د آلمان د یو پیاوړي عکاس د دوستي د اړیکو څرګندوي دي.

شاعر فرهیخته کشور

از طرف وزارت اطلاعات و فرهنگ جمهوری اسلامی افغانستان از صدمین سالروز تولد شاعر گرانمایه و نامدار کشور استاد خلیل اله خلیلی در کابل تجلیل به عمل آمد.

استاد خلیل اله خلیلی عمر پر بارش را در راه خدمت به وطن هموطنانش صرف نمود. وی شاعر شناخته شده بود که آثارش علاوه بر افغانستان در کشور های آسیای میانه، ایران، هندی و پاکستان از محبوبیت فراوانی برخوردار بوده و است.

از استاد خلیلی ۱۶۲ اثر منظوم چون کلیات اشعار، از بلخ تا قونیه، نی نامه، تاریخ غزنویان، فیض قدس، آرامگاه بابر، عقاب و چندین اثر دیگر مشهور به جا مانده است.

موصوف با همه زندگی پربهایش با همه عشق و علاقه که به کشورش داشت در سال ۱۳۶۶ به عمر ۸۲ سالگی در شهر پشاور پاکستان در دیار غربت وفات نمود و در همان جا در نزدیکی مقبره رحمن بابا به خاک سپرده شد.

د فراه، زابل، بامیان او غور راډیو

د غور ولایت راډیو تلویزیون په خپرونو پیل وکړ. د غور ولایت راډیو تلویزیون په ورځ کې درې ساعته خپروني لري او تر دیرشو کیلومترو ساحه پوښیوي په هغې غونډه کې چې له همدې امله جوړه شوي وه د غور والي بازمحمد احمدی خبري وکړي او د تلویزیون د خپرونو پرانستل د خلکو د ذهنونو په روښانه کولو کې یو ارزښتناک ګام وباله.

تجلیل از سالروز وفات رحمان بابا

اخیرا کنفرانس تحقیقی دو روزه از صدومین سالروز وفات شاعر عبدالرحمن مهمند مشهور به «رحمان بابا» از طرف اکادمی علوم افغانستان در تالار لیسه استقلال راه اندازی گردیده بود.

در این کنفرانس تحقیقی پیام محترم حامد کرزی رئیس جمهوری اسلامی افغانستان توسط محمد صدیق پتمن معین وزارت معارف قرائت گردید که در بخش از پیام آمده است: «رحمان بابا شاعر بود که در قلب مردمان هر قشر جامعه راه داشت طی: دو قرن گذشته محققان شرقی و غربی در باره رحمان بابا پژوهش های زیادی نموده اند. به اندیشه من منظور دریافت جوهر اصلی شعرهای رحمان بابا به تلاش و تحقیق بیشتر نیاز دارد».

بعدا پیام عبدالکریم خرم وزیر اطلاعات فرهنگ توسط دکتور عبدالواحد نظری رئیس عمومی راډیو تلویزیون ملی افغانستان خوانده شد که در قسمت از پیام وعده داده شد که دیوان شعری رحمان بابا را چاپ و مقبره موصوف را در شهر پشاور با لوحه سنگ مرمرین مزین سازند.

رحمان بابا در قریه بهادر پشاور متولد گردیده و در سال ۱۱۲۸ هجری وفات نموده است. وی نه تنها گوینده و شاعر

غزنی ولایت د آسیایي هیوادونو د اسلامی فرهنگ د پایتخت په توګه وپېژندل شو.

په لیبیا کې د اسلامی هیوادونو د تعلیمي، علمی او فرهنگي همکاريو سازمان پریکړه وکړه چې د غزنی ښار په ۲۰۱۳ میلادی کال کې د آسیایي هیوادونو د اسلامی فرهنگ د پایتخت په توګه وپېژندل شي. د اطلاعاتو او فرهنگ وزیر ښاغلی عبدالکریم خرم د اسیسکو سازمان په غونډه کې ګډون کړي و. څرګنده یې کړه چې د آسیایي ښارونو د اسلامی فرهنگ د پایتخت په توګه د غزنی د تاریخي ښارنښتیتول د افغانستان د ملت یو ستر ارزښت او بریالیتوب وباله. او زیاته یې کړه چې د افغان ملت لپاره یوه ستره آزموینه ده چې څه ډول دغه ارزښتونه وساتل شي همدا راز، امنیت او سوله یوه مهمه او اساسي مساله ده چې باید ډیره ورته پاملرنه وشي. د غزنی خلک او اوسیدونکي باید په دغه برخه کې دولت سره همکاري وکړي. د اسلامی هیوادونو او فرهنگي لرغونتیا له پام کې نیولو سره. ټاکل شوی ده چې په دی کال کې له ټولې نړۍ څخه یو زیات شمیر ګرځندویان څیړونکي او فرهنگ دوستان غزنی ولایت ته سفر وکړي او بیلابیل سمی یې وګوري، د غزنی ولایت د اسلامی فرهنگ ثقافت او د علم مرکز او زانګو بلل کيږي. له دغه ولایت څخه په تیره بیا په اسلامی دوره کې نوميالی فاتحان، شاعران او ادیبان روزل شوي دي.

بقیه ص (۴۸)

خوابگاه کابل یکی از ورزیده ترین قلم به دستان رادیو تلویزیون بود که بیشتر از چهل سال عمر شانرا وقف عرصه فرهنگ نمود. وی شخص مهربان، کاردان، بادرایت، با کفایت و باهمکاران صمیمی و مهربان بود.

مرحوم غیاثی در رشته ادبیات و ژورنالیزم تحصیلات عالی داشت و در رادیو (B.B.C) لندن در رشته تهیه و برنامه سازی تحصیل نموده بود.

وی مبتکر اکثر برنامه های تربیتی، تعلیمی، آموزشی و فرهنگی در رادیو بود برنامه های مسابقه ذهنی، صفحهء از تاریخ، کورنی ژوند، ارمغان سحر، ما شنودگان و برنامه دهقان از کارکرد های دوران مسوولیت شان در مدیریت عمومی روزنه رادیو بوده و جایزه جاپان پرايز برنامه دهقان یکی از دست آوردهای فرامرزی آن مرحومی بود.

مرحوم غیاثی در پست های مدیریت عمومی نشرات خارجی، رئیس افغان اعلانات، رئیس افغانقلم، رئیس ارتباط خارجه (R.T.A) مصدر خدمات شایستهء گردیدند. در سال (۱۳۷۰) نظر به زحمات و خدمات شایسته موصوف بنا به پیشنهاد ریاست عمومی رادیو تلویزیون و منظوری مقام ریاست دولت حائز لقب کلرمند شایسته فرهنگ گردید. اما با افسوس و دریغ که اثر مریضی ایکه عاید حال شان گردید به جاویدانگان پیوسته یاد و خاطرات آن با ما و همکاران رادیو تلویزیون ملی جاویدانه است.

انا لله و انا الیه راجعون

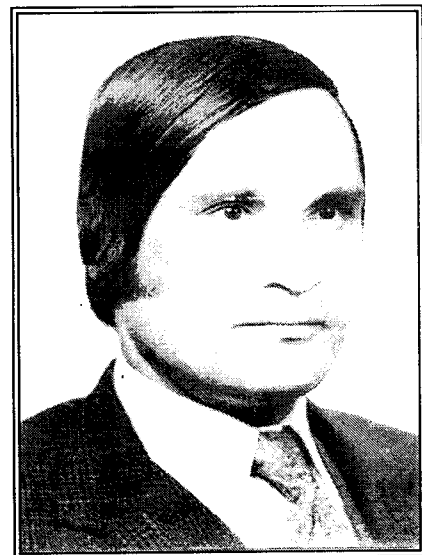
زبان پښتو بود بلکه با سایر زبان ها نیز آشنایی داشت.

د ملي ارشيف بيا رغاونه

د ملي ارشيف د پخواني ودانۍ د بيا رغاونې كار به په نږدې راتلونكې كې پيل شي دغه خبر د اطلاعاتو او فرهنگ وزير عبدالكريم خرم د ملي ارشيف الحاقيه ودانۍ د بنسټ ډبرې د كينودلو پرمهال وكړه. ښاغلي عبدالكريم خرم وويل د ملي ارشيف د ودانۍ ترڅنګ الحاقيه ودانۍ جوړول يو، مهمه اړتيا ده ددې ودانۍ په جوړولو سره به چې په دريو پوړونوكې جوړه شي د ملي ارشيف ادارې، تخنيكي او انجنيري څانګې دغه ودانۍ ته وليږدول شي او خطي نسخو د ترميمولو لپاره مناسب ځاي په پام كې نيول شوي دي.

ښاغلي خرم ملي ارشيف د افغانستان د تاريخي خزاني په توګه و باله او زياته يې كړه چې د حضرت عثمان غني (رض) د خلافت له دورې څخه تر نن ورځې پورې خطي او ارزښتناك فرهنگي اثار په كې شته.

كارمندشایسته رادیو تلویزیون ملی

مرحوم عبدالمحمد غياثی فرزند عبدالغياث کابلۍ الاصل مسکونه گذر

مولوی

د روح د سفیر په توګه

لمر

به که ماند

مولوی

مولانا د عشق په تجربه کې خپل نوم، علمي او ادبي ددبه د شاگردانو او ستایونکو پنده ذخیره، لوی شهرت او عزت او هر څه پرېښول او د اگاهی له ابدی جریان سره وصل شو. هغه د روح سفیر شو، او له لیدلو څخه نالیدلو ته ورسید. او د شعر په کاروان کې ځمکې ته راغی.

(بشنو از نی چون حکایت میکند

از جدایها شکایت میکند...)

د روح سفر لرغونی پوهه (اکنکار) رومي یو له استاتیډو څخه ګڼي. فیل موري کله چې د توافیکي واپ له سخت ګواښ څخه روغ رمت راوځي، استاذ یې (واه زی) ورته وایي (رومي پخپل وخت کې د مستقیم انعکاس په کار کې پوره بر لاسی وه، تا نن دندې ته د تللو په لاره کې د مستقیم انعکاس خوند ولیده ۱۴).

ور پسي کله چې مولانا د یوې بلی مکاشفې په ترڅ کې د فیل موري د اگاهی په وړاندې را څرګندېږي وایي:

(د روح سفر هدف ساده دی، هغه دا چې په همدې ژوندانه کې د معنوي آزادی د تجربې کولو لپاره د فرصت را مینځته کول... ۱۵).

کړي، هغه په دغه عشق کې سوخي، لولپه کيږي او بیژته د نور او صوت له اقیانوس څخه راستنېږي او د شعر په لمن کې د خدای ننداره ږدي او دومره رنگین باران پر سترې او ستومانه بشریت اوروي، مولانا د شمس له تجربې سره ولوټل شو، هغه ټول مفاخر او منصبونه بایلول او دا شیبه یوازي اقیانوس وه چې د هغه له دریځې را بهیده، هغه لومړنی سپین خالص کلمات راوړي، هغه له سره جهان، هستي، لمر، سمندر نوموي، او له دې کار سره مانا او د کلمو هندسي کالېوت یو ځای حرکت کوي. زموږ هلې ځلې دادي چې مولانا ترجمه کړو، موږ هغه ژوندی تجربه چې له بې مادي قلمرو څخه راغلی، د ذهن ماشین ته وراچوو او آسماني جنس په ځمکنیو خاورینو پښو څیزونو مانا کوو. زموږ پیژندنه او مسلکي پلټنه یو بل مولانا، یو ذهني مخلوق راوباسي او د فال نیولو دیوانونه پرې ډکوي.

هر کس از ظن خود شدیار من

از درون من نجست اسرار من

یاداچی:

دل من هر دو جهان گشت و نیابید مثالش

به که ماند، به که ماند، به که ماند،

(رومي خان هغه (نی) یا شپیلی لیده چې د خدای پر شونډو ناست دی او خدای هر رنگه چې غواړي غږوي یی! ۱۲).

(بشنو از نی چون حکایت میکند از جدایها شکایت میکند کز نیستان تا مرا ببریده اند در نفیرم مرد و زن نالیده اند سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح درد اشتیاق هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش من به هر جمعیتی نالان شدم جفت بد حالان و خوش حالان شدم هر کس از ظن خود شدیار من از درون من نجست اسرار من... (ترپایه ۱۳)

مولانا باید په خپله د هغه له خولې واوریدل شي. زموږ څیرنه، تشریح، حاشیه لیکنه ډیر ځله له ذهن څخه را ولاړيږي، مولانا چې کوم نی، سیند، بحر، افتاب... یادوي هغه یې لیدلي او تجربه کړي، هغه د عشق د مرغلری په موندلو سره د ټولې هستی او نیستی تجربې ته مخه وکړه، کومې کلمې چې مولانا د شعر په کالبد کې موږ ته پرايښي هغه یې د لطیفو حواسو له لارې لیدنه کړي او په خپله یې د صوت د ستر اقیانوس له عاشق څخه تر لاسه

دا مو د خدای لپاره ډالۍ ده. خبره پر مور ده، مور ټول سپیڅلي یاستو... (۲۲)

او پای هم د شیخ سعدي پر دې بیت: (آشنایان ره بدین معنی برند در سرای خاص بار عام نیست) (۲۳)

پای

ماخوڼه:

۱- فیل موري میتسو «درپیشگاه استادان اک»

۲- هارولد کلمپ «کودک در سرزمین وحش»

۳- سري هارولد کلمپ «از استاد پېرسید جلد ۲» (۳۷۴) م مخ

۴- پال تونیچل «دندان بیر» (۱۷۶) م مخ

۵- سري هارولد کلمپ «شاهین ها باز میگردد»

۶- داکتر کریم سروش «قمار عاشقانه»

۷- تادکر امر... «اکنکار حکمت باستانی برای عصر حاضر» ۹۴ او ۸۹ مخونه

۸- ربازار تارز از استاد پېرسید جلد ۲

۹- شریعت- کي- سوگماد جلد ۲

۱۰- مایک اوري «زبان سري رویاهای بیداري»

۱۱- فیل موري میتسو «درپیشگاه استادان اک» ۲۸۹ م مخ

۱۲- داکتر کریم سروش «قمار عاشقانه» شپږم مخ

۱۳- مثنوي معنوي مولانا جلال الدین رومي ددیوان پیل

۱۴- ۱۹ فیل موري میتسو «درپیشگاه استادان اک» ۲۸۷ او ۲۸۸ مخونه

۲۰- مولوي «مثنوي معنوي» دفتر سوم

۲۱- مولانا جلال الدین رومي «مثنوي معنوي» لومړی مخ

۲۲- استادان شگفت انگیز اک - واه زي ۱۲۶ مخ

۲۳- دیوان سعدي

آواز- شماره ۳-۴- سال ۱۳۸۶

ترخ کی د زوکړې او مرگ له ستوني تیریري او را تیریري او د ځان پېژندنې او خدای پېژندنې له تجربو سره د خدای د همکار او خدمتگار په توگه خپل آسماني هیواد ته بیرته ستنیري.

(از جمادی مردم و نـامی شدم و ز نما مردم به حیوان بر زدم مردم از حیوانی و آدم شدم پس چه ترسم کی ز مردن کم شوم حمـله دیگر بمیرم از بشر تا بـرآرم از ملانک پر و سر بار دیگر از ملک قـربان شوم آنچه اندر وهم ناید آن شوم) (۲۰)

اکنکار فرد مسوول موجود گني چی د عشق کولو له لارې یې د روح سپین گریت راوینیري او له مادي نړۍ خپل (نو) پری کوي او د الهي نور او صوت ژوندی مظهر گرځي. او دغې پورۍ ته هغه وخت فرد رسیري چی د ابدیت شپیلۍ شي.

(بشنو از نی چون حکایت میکند از جدایها شکایت میکند

کز نیستان تا مرا ببریده اند در نفیرم مرد و زن نالیده اند او: هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش ترپایه ۲۱)

د روح سفر لرغونی پوهه خدای عاشق گني، د عشق اقیانوس ته یوازې په عاشقانه اراده او تلوسه ور الوتلاي شو، او سړی باید په خپلو کرو وړو کی عاشق شي ترڅو عشق وويني، عشق واورې، او عشق یې بستر شي.

د نیوزیلاند اوسیدونکي (واپول) د مکاشفې په ترڅ کی دغه کلمې په خپل زړه کې ویني:

(...عشق د هر څه کلي (کنجی) ده. مور چې یو له بله سره مینه کوو نو

مولانا د هغو وگړو تجربو ته اشاره کوي چی د دېمنانو په کلابندی کی ناڅاپه تري تم شوي او په ښه ډیر لیري واټن کی لیدل شوي، یا د شمس په څیر دتل لپاره محو شوي... واه زي فیل موري ته وایی چې هغه د تکر په وخت کی د مولانا لخوا د مستقیم انعکاس له لارې ژغورل شوی. او رومي ورته رڼا اچوي چې (مستقیم انعکاس فردي مهارت دی، دا د روح سفر یوه بیلگه ده چی د جسم او معنوي کالبت د جلاکیدلو سبب گرځي. ۱۶).

د اکنکار په مکتب کی د روح سفر د فردي روح د ژغورنې او خدایي هیواد ته د هغه بیرته ستنیدلو اساسی چاره بلل کیري. د روح سفر او مستقیم انعکاس تفاوت په دې کی دی چی (د روح په سفر کی ستا پاملرنه له مادي کالبت څخه یوه بل دروني کالبت ته لیردول کیري ۱۷) خو په مستقیم انعکاس کی یوازې معنوی کالبت له فزیکي کالبت څخه جلاکیري.

مولانا ټینگار کوي چی د روح سفر هدف یوازې او یوازې د معنوی آزادی د چارې آسانه کول دي، نه خودپرستي او د نفس راضي کول!

(دا یوازې روح دی چی په یوه وخت کی د هر څه په هکله کی مطلقه پوهه ترلاسه کوي...کله چی روح غواړي وپوهیري یوازې خپله پاملرنه هغې خواته اړوي او بیا په آسانی سره پوهیري... ۱۸).

مولانا په پای کی د معنویت دغه شاگرد ته وایی (ما مثنوي خپلو معاصرینو ته لیکي و ۱۹).

پایله:

اکنکار روح تر ټولو زوړ عمری خالص فردي موجود گني چی د څه باندې اته میلیونو فزیکي کلونو په

موسیقی

هم حس می شود

و هم درک

فرهاد

استاد مهوش: بسیار خوب من در خدمتم. با سپاس می خواهم در وهله نخست ببرسم که تعریف شما از موسیقی چیست و با چه دید مفهومی به این مقوله می نگرید؟ استاد مهوش: به نظر من هنر به صورت مجموعی تعریف ناپذیر است؛ زیرا تعریف محدوده ای است که هنر را (تحریف) می کند، و اتکا بر مقوله تعریف، نوعی محدوده آفرینی در برابر هنر است. وقتی که برای نخستین بار با همچو سوالی رو به رو شدم، همان بیت معروف خداوند گار بلخ، جلال، الدین محمد، به یاد آمد که گفته است:

"گر بریزی بحر را در کوزه بی

چند گنجد قسمت یک روزه بی"

و به استناد از قول معروف، هنر بحری است که در کوزه تعریف و تعبیر نمی گنجد؛ مثل آسمان بی پهناست و هر کجا بروی بر فراز سر ماست.

می ریزد، بزرگش را می فهمی و از ته دل به وی آفرین می گویی. با توجه بر همین پنداشت و (برای فهم بیشتر دید گاه های استاد در باره هنر موسیقی) گپ و گفتی را با وی انجام داده ایم که پیشکش می گردد:

استاد سلام؟

استاد مهوش: شما سلامت باشید. روزهای تان آبی آبی و لحظه های تان آفتابی باشد.

آیا از سفر تان به افغانستان راضی هستید؟ استاد مهوش: بلی و بسیار روزهای خوش و خاطرات فراموش ناشدنی از مردم عزیز و سرزمین سترگم داشتم و دارم.

استاد گرامی، اگر اجازه بدهید، می خواهم از پراکنده گی در پرسش ها جلو گیری شود و گفت و شنود ما صرف در حوزه هنر موسیقی و دید گاه های شما در این زمینه اختصاص بیاید؟

گپ هایی از شهبانوی موسیقی کشور استاد مهوش:

وقتی صدایش را می شنوی، احساس می کنی چیزی زیر پوستت می دود، چیزی در اندرونت به صدا در می آید، طنین این صدا را با خونت لمس نموده و در رگ هایت حسش می کنی. هنگامی که می خواند:

در آن نفس که بمیرم در آرزوی تو باشم به آن امید دهم جان که خاک کوی تو باشم عطر صدایش روی گلدان احساسات می شگفت، آن گاه به این دریافت ژرف می رسی که صدای ناب و آواز خوش، عطیه ایست از جنس موهبت الهی که به هر کس و هر آدمی داده نمی شود...

بی تردید این صدا، صدای (شهبانوی موسیقی) کشور، استاد فریده مهوش است. هرگاه که استاد گلو صاف می کند و از آبشار شفاف صدایش، ترانه و ترنم فرو

جناب استاد می خواهم با این دید گاه مثالی را در عرصه موسیقی بیابانم و....

استاد مهوش: (پوزش می خواهم که حرف تان قطع شد) ببینید، موسیقی به یک تعبیر، مجموعه یی از «سر، لی و تال» است و این سه عنصر ساختاری، شکل دهنده راگ ها و راگنی های برگرفته از متن راگ های مختلف است. اگر موسیقی را به طور یکسویه تنها مجموعه یی از سر تعریف کنید، لی از تعریف باز می ماند و اگر تنها آن را هنر «سر و لی» تعریف نمایید، «تال» که بخش مهم و سازنده موسیقی است از تعریف بیرون می ماند. بنابراین موسیقی به هیچ وجه محدوده تعریف را نمی پذیرد و مانند آسمان خداوند (ج) بی انتهاست.... در هر جا بر وی هست و در هر احساسی، ذوقی برای شنیدن آن موجود است.

از دید شما آیا موسیقی از جنس مقوله های حسی است یا درکی، به زبان ساده تر، آیا موسیقی بیشتر درک می شود یا حس؟ استاد مهوش: به نظر من موسیقی دو مرحله دارد: یکی درکی و دیگری هم حسی. در یک مرحله می تواند قابل درک و فهم باشد و در مرحله دیگر می تواند قابل حس شود؛ اما با این تأکید که چون موسیقی علاوه بر جنبه علمی بودنش، بیشتر با سلیقه و ذوق آدمی سروکار دارد، قدرت حسی آن، برتر از مرحله درکی و فهمایی آن است.

می خواهم این مساله را بیشتر کالبد شکافی کنید و در این زمینه، مثال کوچکی بدهید؟

استاد مهوش: مرحله درکی زمانی در عرصه موسیقی به وجود می آید که آمیزش موسیقی با شعر صورت می گیرد. به گونه مثال وقتی که زمزمه می کنیم: بشنو از نی چون حکایت می کند

از جدایی ها شکایت می کند

(استاد با آواز جاودانه اش این بیت را زمزمه می کند) این آمیزش شعر با موسیقی، افزون بر مرحله حسی بودن، مرحله درکی را نیز در ذهن شنونده تداعی می کند و موسیقی، چاشینی برای تأثیرگذاری بیشتر شعر در مرحله درکی آن می شود.

اما وقتی شما صدای (آ، آ، آ) و یا «سرگمی» را از حنجره تان بیرون می کشید، این «آ» و «سرگم» به خودی خود

مفهوم درکی ویژه را از لحاظ معنایی و فهمایی ارائه نمی دهد؛ ولی برعکس، حس عجیبی را در وجودتان بیدار می کند و در ذهن و روان شما تأثیر می گذارد. با توجه به همین مساله است که هنر موسیقی، در یک مرحله، زمینه درکی پیدا می کند و در مرحله بعدتر، حسی می شود.

- به کدام راگ ها بیشتر علاقه دارید؟

- استاد مهوش: راگ {درباری، یمن و بیروی} را به خاطر عظمت بی همتایش بسیار دوست دارم؛ ولی از جمله راگ های تراژیدی به {سونی، شیوار، نجنی و بیرو} علاقه وافر دارم.

- چرا به راگ های تراژیدی دلچسپی خاصی دارید، آیا می تواند عامل مشخصی داشته باشد؟

- استاد مهوش: ببینید، راگ های تراژیدی و راگنی های مشتق شده از نفس این راگ ها، حالت تزکیه عجیبی را برای آدم می دهد. با توجه به مقوله تراژیک در موسیقی، لذت تلخ اما غیر قابل وصفی دارد.

- تراژیدی، انسان را برای درک و حس مشترک دردهای دیگران آماده می سازد. موسیقی تراژیک به نظر من، نقطه گره خوردن عواطف هنرمند با مخاطبان است. - تا چه حد بحث مقوله هنر برای هنر را می پذیرید؟

- استاد مهوش: من برعکس این مساله می اندیشم. به نظر من هنر در خدمت مردم و اجتماع باید باشد؛ زیرا هنر و هنرمند، موجود برخاسته از خود اجتماع است و چیزی هم فراتر از خدمت به اجتماع و مردم وجود ندارد. اما یاد ما باشد که این تأکید به معنای (عوام زده گی در هنر) نیست، بلکه به مفهوم برقراری ارتباط دو طرفه هنر و هنرمند، با مردم و جامعه است.

- در مورد کسانی که از روش و شیوه شما در هنر موسیقی پیروی یا به نحوی (تقلید) می کنند، چگونه می اندیشید، آیا از این تقلید و دنباله روی راضی هستید و یا نه؟

- استاد مهوش: من به تعبیر عوام، خاک پای همه هنرمندان هستم. به نظر من، هر هنرمندی، با توجه به ویژه گی های هنری کارش، قابل تحسین است. هر که اگر به تعبیر شما از من پیروی می کند، برایم

مایه مباهات و افتخار است. هنر منحصر به فرد، گروه، قوم و یا ملت خاصی نیست. از دید من هر آوازخوان و هنرمندی، مخاطبان و علاقمندان ویژه خود را دارد. هیچ کس، همه کس نیست، هر کس با خودش و برای مخاطبانش مطرح است. مهم این است که هر که علاقمند خاص خود را دارد.

- وضعیت کنونی موسیقی کشور را چگونه یافته اید؟

- استاد مهوش: مثل هر بخش زنده گی، هنر موسیقی نیز متأثر از تحولات سه دهه اخیر بوده است؛ اما چیزی که برایم در پهنه موسیقی افغانستان نوید بخش است، حضور چهره های جدید در عرصه موسیقی است. جوانان امروز، با پشتکار بسیار به هنر موسیقی رو آورده اند؛ اما چیزی که می تواند مکمل این یادگیری و پشتکار باشد، ریاضت و تحمل مشقات زیاد در این زمینه است؛ زیرا افزون برداشتن ذوق، تحمل مشکلات و فایق آمدن بر ناملایمات، پیروزی دیگری در عرصه فراگیری موسیقی، پنداشته می شود.

برای رشد و گسترش هنر موسیقی، چه طرح ویژه یی را پیشنهاد می کنید؟

استاد مهوش: اتکا بر ارزش های هنر اصیل موسیقی کشور و توجه به معرفی این هنر اصیل در پنج قاره جهان، یکی از پیشنهادات من است.

جناب استاد در پایان گفتگو به عنوان پایان خوب، می خواهم غزلی را زمزمه کنید؟ استاد، حنجره اش را صاف می کند و با صدای گرمش آرام می خواند:

گفتی غزل بگو، چه بگویم؟ مجال کو؟ شیرین من، برای غزل شور و حال کو؟ پر میزند دلم به هوای غزل، ولی گیرم هوای پر زدنم هست، بال کو گیرم به فال نیک بگیرم بهار را چشم و دلی برای تماشا و فال کو؟ تقویم چهار فصل دلم را ورق زدم آن برگهای سبز سراسر آغاز سال کو؟ رفتم و پرسشش دل ما بی جواب ماند حال سوال و حوصله قیل و قال کو؟" سپاس فراوان از شما استاد!

استاد مهوش: از شما هم تشکر به پایان آمد این دفتر حکایت هم چنان باقی.

د افغانستان ملي راډيو

به په ټوله نړۍ کې

د اورېدولو وړ وي

ل : احمدزی

(صدای مردم) په اوونۍ کې درې ځلې خپريده اوس د اوونۍ په شپږو ورځو کې په ژوندۍ توگه خپريږي. بله خپرونه د سه شنبه په ورځ د لسو تر يوسو بجو د سهار په مستقيم ډول خپريږي، په دغه خپرونه کې دولتي چارواکو ته بلنه ورکول کيږي چې ستنډيو ته راشي او د اورېدونکو پوښتنو ته ځوابونه ووايي. تر اوسه پورې د برق، د لوگر ولايت د مسو د کان په هکله او ځينې نور مهمو موضوعاتو باندې خبرې او بحثونه تر سره شوي. همدارنگه د يکشنبې په مازديگر د پنځو تر شپږو بجو پورې (نشست هفته) خپروني په نوم خپريږي چې د هيواد په بيلابيلو مسالو په هکله خبرې کيږي دغه ټولې خپروني د افغانستان ملي راډيو د اطلاعاتو د ادارې لخوا څخه خپريږي.

ځينې نورې خپروني لکه (ميراث هاي گرانبها) چې د هيواد په بيلابيل تاريخي آثار پيژندل دي د هيواد د تاريخي آثارو په هکله څيړنې او د تاريخي ارزښت په هکله راټول شوي معلومات او د هماغه د سيمي له خلکو سره مرکي په دي اړه چې د کيسې په ډول څرگندونې کوي په پروگرام کې نشر کيږي. او ځينې نورې خپروني دي چې په نژدې راتلونکي کې به د راډيو څخه خپري شي.

د راډيو کابل ادارې لخوا ځينې خپروني هم په ژوندۍ توگه خپريږي لکه: غرمه مونيکمرغه، ترانه ها و سخن ها، حرف خوش آهنگ خوش خپروني دي.

پوښتنه: لکه څرنگه چې اورېدل کيږي د هيواد د خصوصي او آزادو راډيوگانو له څپو او خپرونو څخه ډير لږ ديني مسالو ته توجه شوي ده تاسې کومې خاصې خپروني په دي هکله لري؟

ځواب: په راډيو افغانستان کې يوه اداره د ديني مسالو په هکله

د افغانستان ملي راډيو د هيواد يواځينې ملي راډيو ده چې د ۷۰ کلن خپرنيزې مخينې په لرلو سره زيات شمير اورېدونکي او بي شميره خلک په تيره بيا د افغانستان په ولايتونو کې زيات مينه وال او اورېدونکي لري.

راډيو يواځينې دستگاه ده چې خلک کولای شي له هغه څخه په ډيره آسانه او ارزانه توگه استفاده وکړي او د هيواد د مهمو پيښو او ټولنيز، ادبي، اقتصادي، ذوقي او نورو برخو په هکله د راډيو د څپو څخه خبروني واورې.

په دي وروستيو کې د افغانستان ملي راډيو لارښونکي پلاوي او کارکونکي په دي هڅه او هاند دي چې خپروني له پخوا څخه با کيفيته او ځينې نوي خپروني منځته راوړي ترڅو هيوادوال وکولای شي له ملي راډيو څخه په سمه توگه گټه واخلي، په دي هکله مو وغوښتل چې د راډيو افغانستان د رئيس ښاغلي عبدالغني مدقق سره دخپرونو په هکله خبرې ولرو. نوموړی څومياشتې کيږي چې د افغانستان ملي راډيو د رئيس په توگه وټاکل شو او په دي لنډې مودې کې يې د يادوني وړ او گټور کارونه ترسره کړي دي.

پوښتنه: ښاغلي مدقق که تاسې مهرباني وکړي د افغانستان ملي راډيو د خپرونو د بهير په هکله يو څه معلومات راکړي؟

ځواب: راډيو افغانستان يوه ملي راډيو ده او په هيواد کې د ډير ارزښت خاونده ده څرنگه چې افغانستان گڼ قومي هيواد دی نو بايد د ټولو مليتونو ذوق، سليقي، غوښتنې او د هر يو په ژبو خپروني ولرو. مونږ تر زياته حده دغه ټکي ته پاملرنه کوو. په لومړۍ سر کې د راډيو افغانستان او راډيو کابل خپروني چې په لنډه وقفې سره يې گډ نشرات درلودل، سره بيل او په جلا فريکونسيو سره يعنې د راډيو افغانستان خپروني د سهار له پنځو تر دولس بجو د شپې او د راډيو کابل خپروني د سهار له اوو څخه تر اتو بجو د شپې خپروني لري.

دا بايد وويل شي د افغانستان په ټولو ولايتونو کې رپوټ ورکونکي ټاکل شوي دي چې هر ورځ خبرونه او مهم رپوټونه برابر او د راډيو افغانستان څخه يې خپروو. همدارنگه د خپرونو ځينې زيگنالونه چې په بهرني موسيقي خپريدل ټول مو په هيوادني او افغاني موسيقي ثبت کړل. او ځينو خپرونو د خپريدلو هڅه مو په ژوندۍ يا مستقيم ډول وکړه لکه د خلکو غږ

ستونزی چې لری ورته خواب له کورنی کار پوه له خوا خوابېږي. د کورنی هغه ستونزی چې په ځینو چارو کې یې لری تر وسی پوری له منځه وړی.

د کورنی ژوند یوه څېړونه چې د پنځو د تاو تر څووالي په هکله برابره شوی وه د (صدا و سیما) ایران راډیو په بلنه را دعوت شوی وه. په نوموړی فستیوال کې شپږ ډیرشو هیوادونو د راډیوگانو استازيو گډون درلود. او په دی فستیوال کې د کورنی ژوند څېړونې ته دریمه درجه مډال او تحسین نامه ورکړل شوه چې دا لویه لاسه ته راوړنه د افغانستان ملی راډیو ته ده.

پوښتنه: په راتلونکي کې تاسی څه نوی نشراتی پلان په پام کې لری؟

خواب: په بهرنیو ژبو به په نژدی راتلونکي کې په څېړونې پیل شي، لومړی د انگلیسی ژبی او بیا به د اردو او نورو نړیوالو ژبو. د راډیو افغانستان ټول کارونکو په دی هڅه او هاند دی چې څېړونې له پخوا څخه لا ښې لاسته راوړنې ولری او زیات شمیر اوریدونکي را جلب او جذب کړی په دی اساس زموږ پروډیوسرانو او ډایرکټرانو ته د یو سالم رقابت بلنه ورکړه تر څو هغه څېړونې چې ډیر اوریدونکي او ډیر ښه او جامع مطالب ولری نوموړو ته جایزی او تحسین نامی په پام کې نیولی دی.

دا باید وویل شی چې د افغانستان ملی راډیو څه د پاسه اويا کلنه مخینه لری چې یی خپل هویت په ټولنه کې تثبیت کړی او زیات شمیر اوریدونکي لری نوموړی یوه ملی راډیو ده نو په دی اساس تر خپلی وسی پوری غواړو هغه څېړونې چې د راډیو له څپو څخه څېړیزي د خلکو خوښی شي. ځینی ستونزی شته او هغه لږ معاش، چې د آزادو او خصوصی راډیوگانې په پرتله کارونکو ته ورکول کیږی بیا هم نوموړی زیار باسی چې څېړونې ښه او د محتوا له پلوه غني وی. په نژدی راتلونکي کې به زموږ څېړونې په ټوله اروپا او امریکا کې د اوریدولو وړوی.

ځانگړی شوی ده چې د اسلامی معارفو په نوم ده هره ورځ د سهار له پنځو څخه تر شپږو بجو پوری د قرانکریم تلاوت، ترجمه او تفسیر شریف سره نشر ته سپاری او پنځه وخته د لمانځه آذان څېړوی، دینی موعظی هر ورځ څېړیږی او په پام کې ده چې یوه دینی عالم ته بلنه ورکړو ترڅو د تیلفونی اړیکو په ترڅ کې اوریدونکي پوښتنه وکړی او دینی عالم نوموړو ته خواب ووايي انشاءالله دغه څېړونه په نژدی راتلونکي کې برابره شی. د روژې په میاشت کې د شپي له دري بجو څخه د سهار تر شپږو بجو د پوری د قرانکریم تلاوت، ترجمه او تفسیر شریف او دینی موعظی خپریدل.

پوښتنه: کوچنیان چې د هیواد د سبا ورځی خوانان دی او د هیواد سمسورتیا او ابادی د هغوی په زیار پوری تړلی ده که تاسی مهرباني وکړی او ووايي چې د نوموړو په هکله مو څه څېړونې او وړاند یزونه لری؟

خواب کوچنیان په رښتیا سره د سبا ورځی غښتلی خوانان چې هیواد هغوی ته اړتیا لری، موږ ډیر ښه او ښوونیز، تفریحی مطالب په پخپلو پروگرامونو کې هغوی ته وړاندی کوو چې دغه څېړونه د روزنی د اداری لخوا وړاندی کیږی همداراز ځینی ترانی د کوچنیانو لپاره برابری او کمپوز شوی دی چې د راډیو له څپو څخه څېړیږی. موږ غواړو چې د کوچنیانو څېړونه له کلیشه یی حالت څخه وباسو او دغه څېړونه د کوچنیانو په خوښه وویل شی، څرنگه چې د کوچنیانو د ورځی په مناسبت د راډیو افغانستان ټولی څېړونې د نوموړو لخوا اوریدونکو ته وړاندی شوی.

پوښتنه: په دی وروستیو کې کورنی ژوند څېړونې ته جایزه ورکړی شوی ده د هغی په هکله کې لوستونکو ته معلومات ورکړی؟

خواب: د کورنی ژوند څېړونه یو له ډیرو ښو او سابقه لرونکي څېړونه څخه ده چې ډیر زیات اوریدونکي لری. دغه څېړونه د روزنی اداری له خوا چمتو کیږی هره ورځ پرته له جمعی او رخصتیو ورځو څخه د پنجشنبی په ورځ په ژوندی توگه نشر کیږی کورنی او اوریدونکو د تیلفونی اړیکو په ترڅ کې هغوی کورنی

عبدالغفور رشیدی مدیر اداره روزنه

نوشته: شمس راد

گوینده گی چیست

و گویندهء خوب کیست؟

پیام درست و صحیح میباید گوینده گان و نطقان میباشند. که آنان وظایف بس سترگ و عمده ملی را به عهده دارند.

پس گوینده کیست و گویندگی چیست؟

از نگاه مسلک رادیو ژورنالیزم گوینده گان و نطقان اشخاصی اند که مطالب مختلف برنامه ها را در رادیو و تلویزیون بخوانش میگیرند، که در انتقال پیام صحیح، درست و قایم کردن افهام و تفهیم نقش بس بزرگی را دارا میباشند.

بنا گوینده گی یا نطافی یک مهارت نظری و فن است که گوینده نقش تعیین کننده را در ایجاد ارتباط و انتقال پیام به مخاطب ایفا میکنند.

همچنان که جهان امروز در توسعه و انکشاف میباشند. ارتباطات و وسایل جمعی نیز انکشاف بیشتر نموده که به همین منوال فن گویندگی نیز مسیر پیشرفت را می پیماید و نحوه گوینده گی و تنوع و جذاب شدن این فن نیز در حال توسعه است.

لذا از نگاه فنی و اصول لازمه گوینده گی بهتر هنری قرار ذیل میباشند:

- گوینده گان باید دارای صدای گیرا، جذاب، مکروفونیک، تسلط بر زبان نوشتار، گفتار و سایر مهارت های کلامی باشند.

این یک امر مسلم است که در هر کشور رسانه های جمعی بر تمام ارکان جامعه از تأثیری چشمگیری برخوردار بوده و پیامد آن از جهات شخصی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، روانی، اخلاقی، زیبا شناسی و غیره آنچنان برجسته میباشند که هیچ گوشه ءاز زندگانی انسانی را دست نخورده و به حال خودش باقی نگذاشته و رها نمیکند.

علما و دانشمندان بدین عقیده اند که به وسیله رسانه ها سطح فرهنگ و آگاهی همگانی افزایش می یابد و این آگاهی و ارتقای فرهنگی عمدتاً باعث توسعه سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و نهایتاً توسعه وحدت ملی میگردد.

در جمله این رسانه ها رادیو و تلویزیون به حیث یگانه رسانهء سمعی و بصری از ارزش و اهمیت ویژه برخوردار است که این ارزش در کشورهای عقب نگهداشته شده خیلی ها محسوس و مشهود میباشند.

در کشور ما نیز اهمیت این دو رسانه نیز بیشتر محسوس بوده و نقش آن ها در توسعه و انکشاف هر چه بیشتر فرهنگ، زبان و میراث های فرهنگی، تاریخی و تغییر کردار، خلق و خوی مردم که متأسفانه اکثریت مردم ما از نعمت سواد محروم اند نظر به سایر رسانه های نوشتاری و اخباری بارزتر و مهمتر میباشند.

لذا در رادیو و تلویزیون یگانه عنصر مهم که حامل انتقال

های اشتراک کننده گان نرود بلکه با جرأت و دقت جواب شوخی کننده و سوال کننده را بدهد.

و یکی از زیباترین و مهمترین نحوه دیگر گویندگی (دکلمه) اشعار است که خواندن آن مستلزم آواز جذاب، دلنشین دکلماتور بوده و از ذوق هنری قریحه شعری داشته و اشعار عرفانی، حماسی، رزمی، عشقی را بداند و هر کدام آنرا مطابق احساس شاعر دکلمه نماید. دکلماتور باید از اساسات شعری آگاهی داشته با شاعران و آثار شان آگاهی داشته باشد در صورت امکانات با شاعران از نزدیک در تماس باشد. گوینده گی در رادیو با حس شنوایی سروکار دارد. زیرا گوینده شنونده گان را با خود دارد. نا گفته نباید گذاشت که تقلید در گوینده گی جایز نبوده و این امر روح تجدد و تجسس را در گوینده گان می خشکاند.

چون گوینده گی به کلمات و جملات روح دادن و جان دادن است لذا مستلزم استعداد و زحمتکشی است. گوینده گی کلمات و جملات زیبا «هنر» است پس میتوان گوینده را هنرمند نیز نامید. و گفته می شود که:

: «بخوان، باز بخوان و مطالعه کن، باز هم مطالعه کن تا شوی گوینده موفق».

عبدالله زریں

فیضی حیدران

سید فرید حسینی

- دسترسی عام و تام به فصاحت، بلاغت و اصول دستوری زبان را داشته باشند.
- دارای معلومات آفاقی و همیشه با مطالعه باشند.

- اشخاص مهم سیاسی، فرهنگی، علمی و هنری را بشناسند و به آثار مشهور تاریخی و فرهنگی بلدیت داشته باشند.

- به یکی از زبان های زنده جهانی آشنایی داشته و قدرت، سرعت خواندن مطالب گوناگون را باید دارا باشند.

- گوینده گان تلویزیون علاوه از صدای گیرا و جذاب، باید دارای قیافه و چهره زیبا باشند البته موارد دیگری نیز در زمینه گوینده گی و نطایق موجود است که ذکر همه آنها باعث درازی کلام خواهد شد.

مهمترین گوینده گی، ظاهر شدن در روی ستیز، رویاروی است که در نتیجه گوینده با شنونده گان و بیننده گان به صورت مستقیم و رویاروی در تماس و ارتباط میباشد در این صورت اولین کار گوینده آنست که باید خود را از موضوع محفل و موقعیت و اشتراک اشخاص مختلف آگاه سازد و بعداً در این گونه مجالس و محافل خیلی با جرأت باشد و زیر تاثیر سوالات و شوخی

عزیز الله اریافر

ویژه گی های مدیران رسانه ها

برخی به گونه اتفاقی و برنامه ریزی نشده گام می گذارند. برخی فقط شجاعت دارند؛ و در تصمیم گیری ها به اقداماتی شجاعانه متوسل می شوند. بعضی جیون هستند، اما گاه در فعالیت های مدیریتی دل به دریا می زنند.

افراد را از این جهت می توان به محافظه کاران، میانه روان و تندروان نیز تقسیم بندی کرد. اما از لحاظ مدیریتی اعتماد به نفس حالتی است، که مدیر نسبت به پذیرش برتری های نظری و عملی خود را توسط زیر دستان اثر وقوف می یابد. و از طرف دیگر ضمن آگاهی از میزان دانائی و توانائی خویش و محاسبه دقیق منابع قابل دسترس؛ چیزی را می گوید، که به اجراء آن قادر باشد. اعتماد به نفس مضاف بر مایه های درونی و ذاتی، از طریق داشتن اطلاعات و معلومات لازم در رابطه به ماهیت و انتخاب راه های درست انجام کار به وجود می آید. داشتن اعتماد به نفس برای مدیران رسانه از این بابت نیز مهم است، که آنها در اکثر موارد و مواقع به اتخاذ تصمیم دشوار و چند پهلو مبادرت می ورزند. در صورت نبود چنین ویژگی؛ فرآیند تصمیم گیری نه تنها مشکل، بلکه در بسا اوقات غیر ممکن می شود.

۹-۱- **جهانگرایی:** انقلاب الکترونیک در عرصه رسانه ها و تسریع آن در دیگر زمینه های ارتباطات انسانی، جهان ما را به یک «زیست بومی» کوچک مبدل کرده است. طوریکه امروز افراد متعلق به جوامع و فرهنگ های گوناگون به آسانی با یکدیگر رابطه برقرار می کنند. از رخداد ها و جریان های یکدیگر اطلاع می یابند؛ علایق و هنجارهای زندگی و داشته های فکری شان را تبادل می کنند؛ و سر انجام در معرض تاثیرگذاری و تاثیر پذیری متقابل قرار می گیرند. در چنین وضعیتی مدیر رسانه نمی تواند در حلقه تنگ ملی گرایی و سنت های بومی محصور بماند. حضور در

میدان کارزار رسانه؛ مستلزم شناخت قواعد بازی و ساز و کار رسانه های بزرگ در سطح جهان است. در این صورت مدیر رسانه های داخلی نظیر رادیو و تلویزیون هایی که علاوه بر پوشش درونمرزی دارای پوشش برونمرزی نیز هستند؛ برای کسب مخاطبان بیرونی و اطلاع رسانی گسترده از اوضاع کشورهای گوناگون، بایستی در راهبرد ها و برنامه ریزی های خود جهانی فکر کنند. و ملتفت باشند، که در شرایط (جهان اطلاعاتی) پنهان شدن در زیر لایه های تفکر و اندیشه محلی؛ و پناه بردن به گوشه های انزوا؛ هرگز مقدور و ممکن نیست. مگر اینکه انسان با پای خویش از صحنه فعال و پرهیاهوی زندگی امروزی خارج شود.

۱- ۱۰- **مشاوره و مشارکت:** مدیر رسانه هر قدر هم بر فرآیند اجراء کار و امور مربوط به خویش تسلط داشته باشد؛ باز هم به رایزنی و مشوره با دیگران نیاز دارد. چون یک فرد به هیچ وجه نمی تواند بالای تمام شئون و تخصص هایی که در یک سازمان رسانه کاربرد دارد؛ احاطه داشته باشد. بنا مشوره همچون چراغ راه، مدیر را از افتادن در پرتگاه های مسیر پر پیچ مدیریتی حفاظت می کند.

از طرف دیگر با ترویج فرهنگ مشارکتی در سازمان توسط مدیران ارشد از یک جهت اعضا با نهاد مربوط خویش احساس خودمانی میکنند. و از جانب دیگر مشارکت در خصوص تصمیم گیری ها و انجام فعالیت های گروهی کم از کم از لحاظ ذهنی مسوولیت ناشی از تصمیم اتخاذ شده را بین مدیران و کارکنان تقسیم میکند. به عباره دیگر از طریق مشارکت عقلی و عملی تعداد بیشتری از افراد، کار ها به گونه بهتری سامان می یابند؛ و برآیند نهایی تولید قناعت بخش خواهد بود. اعتقاد به

مشاوره و دخالت دادن دیگران در امور رسانه های گروهی، از مهمترین شاخص های مدیران این نهاد ها به شمار میرود.

۱-۱۱- **تعصب گریزی:** رسانه با تعصب و علقه گرایی سازگار نیست. چون رسانه های گروهی از جدید ترین پدیده های جهان معاصر اند، تعلق به دلبستگی های کوچک، برتری جویی های نژادی، قومی، جنسی و هر نوع تفکر و اعمال تبعیض آمیز را چه در درون سازمان چه در بیرون سازمان بر نمی تابند.

مدیران رسانه الزاماً با تمام اعضای سازمان از لحاظ انسانی به صورت یکسان و همگون برخورد نمایند. و با دسته های گوناگون پیام گیرنده گان و مخاطبان نیز بایستی با چنین روشی ارتباط برقرار کنند.

۱-۱۲- **الگوی دیگران:** کارکنان و کارمندان یک نهاد علاقه دارند در پیشبرد زندگی شغلی و شخصی خویش الگوهایی را برای پیروی انتخاب کنند. این ویژگی ممکن است در مورد بسیاری از افراد انسانی نیز صدق کند؛ اما تفاوت آن با الگو سازی و الگو برداری در درون سازمان این است، که در سازمان این امر میتواند؛ تاثیرات مهم را در زمینه مناسبات درونی و سرانجام موفقیت و عدم موفقیت آن بر جای بگذارد. اما الگو برداری در بیرون چون در درون یک نظام ساختارمند و کاملاً به سلسله مراتبی صورت نمی گیرد؛ تاثیرات محدودی بر جای می گذارد. در هر حال الگو شدن برای دیگران، زمینه ها و ظرفیت های ذاتی و تخصصی؛ آگاهی ها، رفتارها و ظرافت های خاصی می طلبد، که تجمع همه آنها در وجود یک فرد به ندرت یافت می شود. مدیران رسانه ها با رشد این خصیصه و مشروعیت پذیری طبیعی آن در سازمان کوشش می کنند. مدیرانی که الگوی دیگران قرار می گیرند؛ از بهترین و موفق ترین مدیران اند.

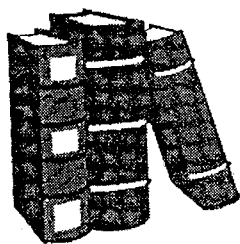
۱-۱۳- **عدالت خواهی و اعتدال:** مدیران رسانه در همه شرایط باید متوجه افکار و اعمال خود باشند تا از خط تعادل و میانه منحرف نشوند. در غیر آن مدیر با بیماری افراط و تفریط روبرو خواهد شد. غلبه احساسات و یا پیش فرض های شخصی بر فعالیت های مدیریتی علاوه بر کاهش محبوبیت مدیران، از بازدهی و بهره وری سازمان به شدت میکاهد. در نظر گرفتن تناسب میان پاداش و تنبیه در اداره باید

در همه حال در نظر گرفته شود. تنبیه نباید بیشتر از اشتباهاتی باشد، که توسط کارمندان صورت می گیرد. همین طور پاداش بیشتر باید به کارمندان و کارکنانی پرداخته شود، که با ابتکار، خلاقیت و نوآوری، کیفیت تولید را بالا میبرند؛ و از این طریق به اعتبار و مخاطب پذیری مزید رسانه می افزایند. مضاف بر این کسانی که فشار کار بیشتری را تحمل میکنند؛ و یا جهت دریافت و ارائه سریع گزارش تازه ترین رویدادها، خطراتی را متقبل میشوند؛ بایستی از پاداش و حقوق متفاوت برخوردار شوند.

۱-۱۴- **انعطاف پذیری:** مدیران رسانه الزاماً در برابر موج نوگرایی و تحولات جدید انعطاف پذیری بیشتری دارند. بسیاری از افراد در جهت حفظ وضع موجود و استمرار عادات گذشته مقاومت میکنند. اما گرایش به پدیده های تازه، قاعده شکنی و عادت زدایی در راستای روز آمد شدن محصولات و خدمات رسانه امر حتمی است. زیرا رسانه های گروهی عمدتاً با علم روز و جریان های جدید سروکار دارند. از جهت دیگر انعطاف پذیری مدیر ناظر بر این امر است، که ظرفیت و آمادگی سازگاری با شرایط و حالات گوناگون را داشته باشند.

همچنان مدیران رسانه باید در برابر اعمال سطوح پایین در موارد لازم از انعطاف و نرمش کار گرفته و با فعالیت های مفید و مؤثر آنها، کنار بیایند. «مدیران سخت» و انعطاف ناپذیر اکثراً به بن بست می رسند.

۱-۱۵- **وجدان محوری:** وجدان؛ داور درونی است، که اعمال منفی و مثبت انسان را از هم تفکیک میکند. وجدان در واقع نوعی نظام خود کنترولی در وجود انسان است، که او را از فساد و تبهکاری، خود خواهی و میل افراطی به شهوات و اقتدارگرایی باز میدارد. مدیرانی که بر دساتیر وجدان اهمیت میدهند؛ همکاران خود را نیز در این جهت تشویق می نمایند؛ بدون اعمال نظارت شدید و آشکار به نتایج مطلوبی دست میابند. کارگریزی، تنبلی و تقلب در حوزه مدیریتی آنها به حداقل میرسد. انگیزه های انجام وظایف محوله و اجراء به موقع کار در میان کارمندان مربوط آنها از دیاد میابد.

ژانرونه

داستانی

عزیزه احمدزی

لومړی لنده کیسه یوه طرحه (Plot) لری. د هرې کیسې په هکله کې لومړی پوښتنه کېږي چې دا ده: (دا کیسه د څه شي په هکله ده؟) په فني اصطلاح همداغه پوښتنه داسې بڼه پيدا کوي: (ددې کیسې طرحه راته ووايه) نو طرح په اصل کې د پېښو او عملونو د تسلسل څرنگوالي ته ویل کېږي. کله چې د داستان طرح را معلومه شي بیا کولی شو چې د کیسې پیچلی اړخونه وڅیړو.

طرح د یو تر بله مربوطو پېښو او عملونو پرمختلونکې کړی ده چې د متضادو قوتونو تر منځ د شخړې په نتیجه کې اوج ته رسیږي. هره طرح له مخکې نه پلان شوی او د لیکوال په ذهن کې ترتیب شوی وي. کیدای شي چې د لیکني په ترڅ کې لیکوال خپلې طرح ته تغیر ورکړي خو یو له مخکې نه سنجول شوی پلان د کیسې د لیکوال د پاره حتمي دي. په طرح کې یولړ پېښې یوه په بله پسې راځي چې باید هغو مرتبه شي. په طرح کې متضادي قوې یوه پر بله باندې عمل کوي. دغه متضادي قوې ښايي فزیکي (بهرنۍ) یا معنوي (داخلي) وي.

دوهم لنده کیسه یو اصلي کرکتر لری. کله کله په کیسه کې د انسان په ځای حیوان هم د کرکتر په توګه راځي. کیسه لیکونکي د فرعي کرکترونو په ځای خپله پاملرنه پر اصلي کرکتر زیاته متمرکزه کوي. په کیسه کې اصلي کرکتر خاص اهمیت لری کرکتر چې کله کله د پرسوناژ په نامه هم یادېږي (ځینې ادبپوهان ترجیح ورکوي چې پرسوناژ د ډرامې کرکتر ته وویل شي) باید د یوې طبقې یا قشر ښکارندوی وي خو په عین زمان کې منحصر په فرد (ایډ یوسنګر پټیک) مشخصات هم ولری. په کیسه کې زمان او مکان باید د کرکتر وضع په ښه توګه روښانه کړي.

درېم: لنده کیسه یو ټاکلی پېښه په ډراماتیک ډول

و کړی له حرکت نه یې خبری پیدا کړي، یو لوری پیدا کړی او یو ټاکلی هدف مینځ ته راځي کله چې یو لیکوال یو شی د حرکت په حال کې گوري د یو شي د حرکت د بیانولو د پاره یو مناسب فصل پیدا کوي فصل یعنی د یو شي د حرکت شرح د ژبي بنسټ ګل کيږي.

۴- د پېښو کیسه:

په دغه ډول کیسه کې ډراماتيکي پېښې مرکزي هسته جوړوي او د کرکټر یا چاپیریال په نسبت پېښو ته زیاته پاملرنه اړول کيږي.

لنډ رومان: Novelette

کیدای شي چې لنډ رومان ته منځنۍ کیسه هم ووايو خو څرنگه چې په (ناولټ) یعنی لنډ رومان یا وړوکي ناول د رومان ځانګړتیاوې لیدل کېږي نو بهتره به وي چې لنډ رومان یا وړوکي ناول یې وېولو. که په منځنۍ لحاظ معیار ومنل شي چې رومان باید له پنځوس زرو کلمو کم نه وي او لنډه کیسه هم باید له شل زرو کلمو زیاته نه وي نو د لنډ رومان حدود په خپله ټاکل کېږي یعنی د کمیت له پلوه لنډ رومان باید د شلو زرو کلمو کم نه وي او د پنځوس زرو کلمو نه زیات نه وي. د لنډ رومان طرح باید رومان په شان وي. په دې ځای کې لازمه بریښي چې د رومان او لنډې کیسې ترمینځ توپيرونه وښودل شي: *

ویل کېږي چې د رومان او لنډې کیسې توپیر اوږدوالی په اندازه پوری اړه لري. دا لازم شرط نه دی خو کافی نه دی. د رومان په لنډولو سره لنډه کیسه جوړېږي او بلکه د لنډه کیسې په اوږدولو سره هم رومان یا ناول لاس ته نه راځي. لنډه کیسه د کرکټر ژوند په یوه ټاکلي مقطع پوری اړه لري په داسې حال کې چې رومان ښايي د کرکټر د وړوکتوب نه تر زړښت پوری ټولې کیسې بیان کړي لکه د چارلس ډيکنز (د یویدکاپر فیلډ) په رومان کې کرکټر له پیل بیلو پېښو او د ژوند له مختلفو صحنو سره مخامخ کېږي او په تدریجي توګه د ده شخصیت تغیر کوي لنډه کیسه یوه پېښه بیانوي، یوه مفکوره پالي او یو واحد انطباع تولیدوي.

ویل کېږي چې رومان د ارکستر په شاندي چې د موسیقي ډول ډول آلي په کې غږېږي او په لنډه کیسه کې د موسیقي یوه آله غږول کېږي.

کیسه لیکونکي باید ددغو نورمونو په تطبیق ځان مکلف نه ګڼي هسې نه چې میخانیکي او کلیشه یي داستان ولیکي. اما له دغو نورمونو څخه یې خبری او لیری کیدنه هم ښايي د لنډه کیسې څخه بل شي جوړ کړي. د لنډو کیسو ځینې مشهور ډولونه دا دي:

۱- د کرکټر کیسه:

په دغه ډول کیسه د کرکټر یا قهرمان په واسطه عمده پېښې تمثیلېږي کله داستان لیکونکي د کرکټر د ژوند حالات چاپیریال، اروايي وضع او جسماني خصوصیات په تفصیل سره بیانوي او کله بیا کرکټر د ده د اعمالو او تحرکاتو په ترڅ کې ورو ورو پېژندل.

۲- اروايي کیسه: (Case Storey)

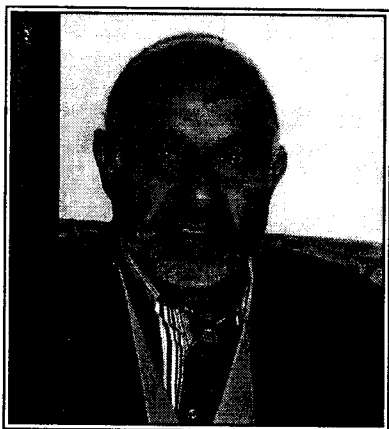
د دې ډول کیسې بیلګې په پښتو کې ډیری لري دي. په اروايي کیسو کې د کرکټر اروايي حالات (غمونه، اندېښنې، احساسات، هیلو، عقدی، بحرانونو او داسې نور) په تفصیل سره ښودل کېږي خو دغه حالات باید د کرکټر په طبیعي او ټولنیز چاپیریال کې مجسم شي او علتونه یې معلوم شي.

۳- د چاپیریال (اتموسفیر) په مفهوم کې د کیسې د پېښېدو ځای او وخت او همدا رنگه د کار زمینه چې په تفصیل سره ډراماتيکي پېښې ورباندې انځورېږي، هم شامل دي. په داستان کې چاپیریال بې طرفه او بې تفاوته نه پاتي کېږي بلکې پېښو ته رنگ ورکوي، پر هغو اغیزه کوي، او د پېښو له انکشاف سره حرکت کوي. چاپیریال باید د کیسې له محتوا سره تناسب ولري. که څوک ډیره خوندوره خوراک په خراب لوبښې کې واچوي طبعا د غذا پر خوند او کیفیت باندې ناوړه اغیزه کوي. په همدې توګه ټولنیزې پېښې د زمان په قید کې د ننه واقع کېږي خو زمان په داستان کې د پېښو د انکشاف بڼه رابښي او د واقعیتونو حرکت منعکسوي. په دې اساس، زمان د پېښو په نسبت یو بهرنی ننداره نه دی بلکې په خپله د پېښو یو نه بیلیدونکی اړخ دي.

(الکسی تولستوی) وایي: کله چې د یوه شي په هکله کې څه لیکلي باید هغه وګوري، مخصوصاً باید هغه د حرکت په حال کې وګوري. د بې حرکت شیانو په هکله څه شي نه شي لیکل کیدای.

یو واک یا کور شرح کړی د کور په هکله کې څه ویلی شي؟ کیدای شي چې د رنگ، جوړښت او د پوړونو د شمیر په باب یې خبری وشي او دغسې نور مطالب هم زیات شي. خو کله چې یو شي حرکت

وظایف و رسالت رادیو تلویزیون ملی افغانستان

شکی نیست که مطبوعات یک عنصر کلیدی در کلیه عرصه های جامعه و کشور می باشد.

در بسا از کشور ها زمانیکه رویداد ی رخ می دهد، اکثریت بیننده گان، شنوده گان و خواننده گان به ان رسانه ها زیاد توجه می نمایند که نسبت به سایر نشرات عمومیت دارند این ناشی از اعتماد و اعتباری است که ان ارگان نشراتی باارایه اطلاعات موثق و تحلیل و گزارشات معلوماتی در بین مردم کسب کرده است. پیرموان وظایف و رسالت چنین رسانه ها وبه خصوص رادیو تلویزیون ملی که درین راستا حرکت دارد داکتر محمد هاشم عصمت اللهی سرپرست کمیسیون مستقل رادیو تلویزیون ملی افغانستان نکات را ارایه نموده اند که باهم میخوانیم.

وظایف و رسالت رادیو تلویزیون ملی افغانستان

اصولا هر رسانه ای وظیفه اساسی دارد که عبارتند از:

- وظیفه خبری یا اطلاع رسانی.
- وظیفه تعلیمی و یا آموزشی.
- وظیفه رهنمایی یا هدایت گرایانه.
- وظیفه ایجاد سرگرمی پر کردن اوقات فراغت.
- وظیفه روان درمانی اجتماعی.

در حال حاضر در کشور ما به یمن فضای باز رسانه ای و تضمین سیستم آزادی گرای مطبوعات رسانه های زیاد مشغول فعالیت می باشند که وظایف آنها به دلیل اهداف تاسی آنها کاملاً از یک دیگر متفاوت می باشند.

- بعضی رسانه ها بر اساس اهداف سودجویانه و منفعت طلبانه تاسیس شده اند.

- بعضی رسانه ها در راستای منافع گروهی و سیاسی شکل گرفته اند.

- بعضی دیگر در استخدام منافع یک قوم یا سمت خاصی به وجود آمده اند.

- بعضی دیگر در دفاع از اندیشه و تفکر خاص پا به عرصه وجود گذاشته اند اما رادیو تلویزیون ملی به دلیل آنکه یک رسانه ملی است، متعلق به تمام مردم افغانستان است. بناً وظایف و مسوولیت های دارد که تمام رسانه های موجود در افغانستان متفاوت است که اینک به اختصار به مهمترین وظایف و رسالت های رادیو تلویزیون ملی اشاره می شود. مهم ترین وظایف رسالت های رادیو تلویزیون ملی افغانستان:

- اطلاع رسانی صحیح، دقیق و بدون ابهام و کمک به پیشرفت و توسعه اجتماعی.

- بالابردن فهم و درک جامعه به طوری که آنها را قادر به اداره امور خود سازد.

- احترام به عقاید مردم، رفتار مخاطبان و اصول اخلاقی حرفه ژورنالیزم.

- مسوولیت اجتماعی رادیو تلویزیون ملی مهم تر از آزادی آن است.

- کافی نیست که رسانه های ملی یک رویداد را صحیح و عینی به مردم گزارش کند، بلکه لازم است حقایق را هم در تفسیر و نیز تحلیل رویداد به اطلاع عمومی برساند.

- نسبت به همه اقلیت های نژادی، مذهبی قومی و سیاسی باید دید مساوی داشته باشد.

- از انتشار مطالب و اطلاعاتی که از نظر اجتماعی زیادی بار و نیز تخطی از حقوق خصوصی است، جلوگیری به عمل آورد.

- رسانه های ملی باید استقلال و بی طرفی خود را با رعایت اصول اخلاقی حرفی ای حفظ کند.

- رسانه های ملی باید عهده دار وظیفه تحقیق عدالت اجتماعی در جامعه باشند و به از میان بردن تعصب و تبعیض کمک کند.

- رسانه های ملی باید در راستای اتحاد یک پارچگی و انسجام ملی جامعه بکوشند.

- رسانه های ملی باید اولویت های اقتصادی، و نیاز های توسعه ای را مدنظر قرار دهند.

- رسانه های ملی اهداف عمومی را که به وسیله دولت تعریف و تبیین می شود در الویت کار خود قرار دهند.

- رسانه های ملی باید در توسعه دموکراسی و مشارکت مردم در تعیین مقررات شان کمک کنند.

- رسانه های ملی باید تحرک فردی و تغییرات اجتماعی را تشویق نمایند.

- رسانه های ملی باید به ریشه کنی فساد اداری، محو کشت کوکنار و تشویق مردم به رفاه همگانی کمک نمایند.

- رسانه های ملی باید در چهار چوب تعهدات ملی بین المللی افغانستان عمل نماید.

- رسانه های ملی باید در غنای هنر موسیقی افغانستان کمال جدیت را داشته باشد.

- رسانه های ملی در حفظ منافع ملی و مصالح علیای کشور از تعرض خصم بکوشد.

- رسانه های ملی باید به اصول و مقررات شناخته شده بین المللی پایبند باشند.

- رسانه های ملی از تهمت، افتراء، دست بردن به اسناد و مدارک محرمانه و تحریف رویداد ها بپرهیزد.

- رسانه های ملی از پیشنهاداتی که به شرافت شغلی و حیثیت ملی آن لطمه می زند به شدت دوری کند.

- و در فرجام رسانه های ملی باید به اصول بین المللی اخلاق مسلکی پایبند باشند.

البيوم هنري

آواز

خوبان احمدی

عبدالقادر قلاتوال

شاه محمد نوری

نجیب اللہ جبار خیل

نسیمہ جلال

مریم وطن دوست

ابراہیم عابد

اشعار انتخابی

په لورتیا پسی

محبت

به طفلی در دبستان محبت

گرفتم یاد قرآن محبت

گلستان بوستان میخواند بلبل

که من بودم غزل خوان محبت

تپیدم سوختم برباد رفتم

چها کردم به فرمان محبت

بزور همت مردانه گیرند

زلیخا مرد میدان محبت

مسلمانان چو ایمان یاد گیرند

ز من احکام ارکان محبت

محبت را تلف کردی باغیار

چه خواهی داد تاوان محبت

بحمدالله که کردم جان و دل را

نثار مهر و قسربان محبت

نهان از من دلش را مهربان کرد

ببین لطف نمایان محبت

دلم یک قطره خونست لیکن

فرو برده است طوفان محبت

درین عالم زبانان هیچکس نیست

بنه بر طاق دیوان محبت

ستارم داد تازین جامه زیبان

در آویزم بدامان محبت

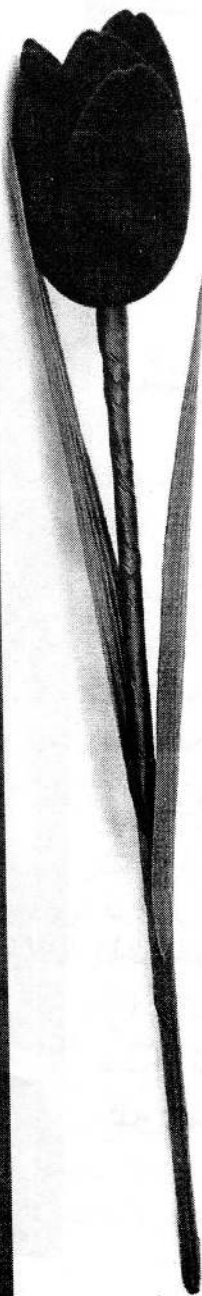
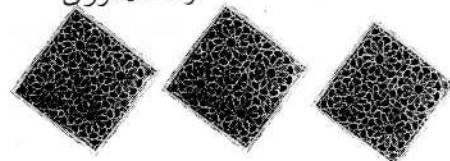
زلیخا و یعقوب نمانده است

میرس از مصر و کنعان محبت

محبت درد جانگاہ است واقف

چه خواهی کرد درمان محبت

واقف لاهوری

زه هغه زلمی یمه چې درومم په لورتیا پسی
 خم له زاره ژونده زه د نوی ژوند رڼا پسی
 کلکه اراده، ملي جذبه غوړم زلمیانو کښی
 روح د تحول او تکامل په دی سودا پسی
 درد د محبت زړه کښی د مینی شراره لرم
 شپه او ورځ لگیا یمه ددی عشق مشغولا پسی
 سر کښی لوی فکرونه د ژوندن د آزادی لرم
 خم له دی زندانه د لفظونو په معنا پسی
 بند په خنځیر کړم د مقصد په مدعا پسی
 ټول کائنات په حرکت دی تکامل ته ځی
 زموږ کاروان به کله ځی فنا نه په بقا پسی
 مخ د تښت د سیلاب نسیم په همت سره
 خم پر سم سم لاره زه د قوم ارتقا پسی
 زه کله (ریدی) د قوم له غمه زړه داغ داغ لرم
 زلمیانو ته دا داغ غوړم نه گرځم په دوا پسی

محمد حسین (ریدی)

غوغا

جهان ز من و خاموشي زبانه خسته شده
و من
از غوغا و غم درون خود ديوانه گشتم
بي تو من آواره گشته ام

تنها

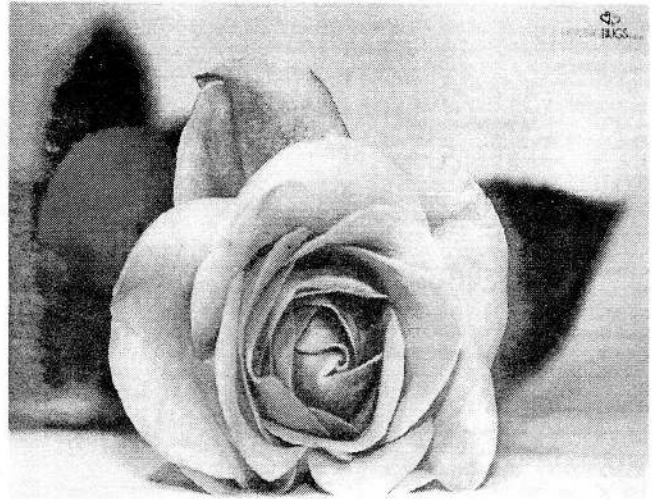
من شب های کوتاه بهاران سبز را بسان شب يلدا می
گذرانم
و ز سردی هجران تو
بسان برگ های زرد خزان می لرزم
و خود را تنها می یابم !
بی تو .

(ترشکوا فراه وال زاهدی)

تصویر

چي غمونه می زړه نه لږ په شا شـي
تصور ته دی لږ ووايه چي راشـي
دا ژوندون پرې یو الزام شي هله پوه شـي
ستاله دره چي رتلي بيـنو شـي
زه پري ستا د زلفو مينه ماڼومه
خدای دی نکه چي دا توره شپه سبا شـي
زه پري ستا د هجر غم غلطومه
نا دانانو ته دا سـري اوبه صهبا شـي
را نږدې چي ووينی په خـندا شـي
ستا د سترگو تصـور تـرلی نه شم
کله جام، کله غزل، کله مـيـنا شـي

(قمر الزمان راهی)

حالاً چرا؟

آمدی جانم بقریانت ولی حالا چرا؟
بیـــــوفا حالا که من افتاده ام از پا چرا؟
نوشداروی و بعد از مرگ سهراب آمدی
سنگدل این زودتر میخواستی حالا چرا؟
عمر ما را مهلت امروز و فردای تو نیست
من که یک امروز مهمان تنوام، فردا چرا؟
نازنینا ما بنـــــاز تو جوانی داده ایم
دیگر اکنون با جوانان نازکن، با ما چرا؟
شور فرهادم بپرسشش سر بزیرافکنده بود
ای لب شـــــیرین، جواب تلخ سربالا چرا؟
ای شب هجران که یکدم از تو چشم من نخفت
اینقدر با بخت خواب آلود من لالا چرا؟
آسمان چون جمع مشتاقان پریشان میکند
در شگفتی من نمی پاشد زهم دنیا چرا؟
در خزان هجر گل ای بلبل طبع حـــــزین
خامشی شرط وفاداری بود، غوغا چرا؟
شهریارا بی حبیب خود نمی کردی سفر
این ســـــفر راه قیامت میروی تنها چرا؟

بهار شهریار

ودانی

ودانی ددی وطن غواری میروونه
 د تبر په درد و غم کښی غمجن زروونه
 په طلب د سعادت کښی سترگی تلی
 له ټناکو څخه ډک په زیار لاسوونه
 د غفلت په درانه خوب نا آشنا سترگی
 د خلمو په عمل میروندی مروندونه
 د بری په مینه مسستی تنکی هیله
 د اصلاح په فکر ډوب پاخه مغزونه
 د لوړتیا په درد، درد منی پاکی غیری
 د اولاد په تربیت ستوری فکروونه
 د بریښنا په شانی تیز د فکر غشی
 د فولاد په شانی کلک درانه عزمونه
 (عبدالشکور رشاد)

درد یخ بسته

اینجا غمیست سرد
 در خودفشرده گرمی رویا و خواب را
 خوابیست یخ زده
 در دیست بی بڼه
 روحیست آرمیده به درگاه یک هوس
 دودیست در غروب فنا بخش یک خلوص
 اندر حدوث فاجعه درپیشه های ما
 این بیشه های خشک
 در کوره راه ما

شاعر

توای ستاره احساس - ای نهایت دل
 زلال روشنی ماه روی شانه تست
 بلوغ منظره شعر در کرانه تست
 و آفتاب و همان خنده های راسوایش
 همیشه در همه جا هر کجا که احساسیت
 عمودبر تو وبر پیکرانه ی تست
 (لیلا خرم)

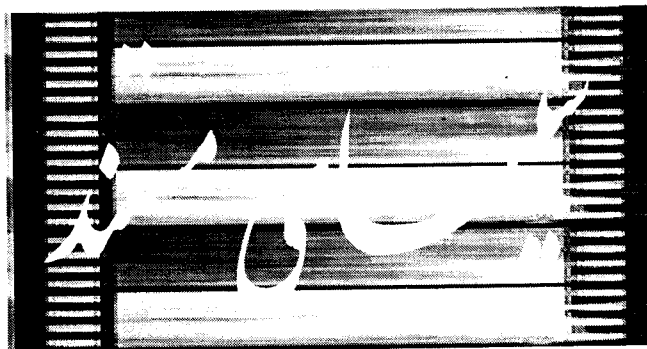
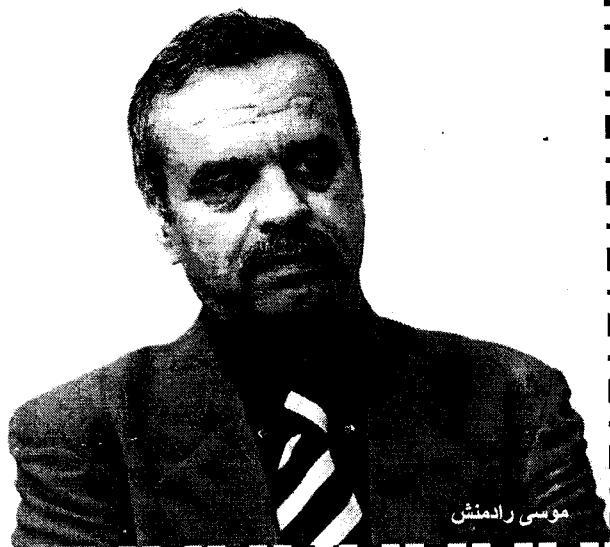
نشسته

هم هغسی چی خندا کښی هنر نشسته
 په ژړا کښی هم له سره اثر نشسته
 که دی غاره لکه غر ونیسی هسکه
 په نیلی تیغ د افق کښی جوهر نشسته
 تل یی خلک په خاورین ستور و غولیدلی
 د آسمان په شین دریاب کښی گوهر نشسته
 د ژوندون نه به کوم خوب پریشان نه وی
 د دنیا نه ناراحته بس تر نشسته
 دا چی خاوری شوم د مینی لار کښی بڼه دی
 خو د چا زما په خاوری گذر نشسته
 دا خبر به څوک زما نه یارته ویسی
 چی بیلتون کښی می له خانه خبر نشسته
 زه پژواک یم په پیچو مو کښی لوی شوی
 دا چی چپ یم دلته غر او کمر نشسته
 عبدالرحمن پژواک

سوز عشق

مرا در آتش حسنش مه یکدانه میسوزد
 بگر شمع اگر گردد پر پروانه میسوزد
 اگر از آتش قلم فتد یک جرقه در جانش
 زسوز و درد مهجوری خودش مستانه میسوزد
 به شوق حسن آن دلدار سرگیرم به میخانه
 ز آتش پاره جانم خم و میخانه میسوزد
 بگفت لیلی که مجنون رفت در صحرایی تنهایی
 به احوال دل زارش خود و بیگانه میسوزد
 ندای تیشه فرهاد سنگ صخره را شاید
 به تسکین دل شیرین خس بیدانه میسوزد
 تناب دار منصور است اناالحق می زند در گوش
 بدین تمکین کتاب و دفتر افسانه میسوزد
 زلیخا دامن یوسف گرفت از فرط شیدایی
 برون آرد نفس خاکستر کاشانه میسوزد
 فریدون را جلال و شوکت آنوقت گوا باشد
 به منظور عدالت آن فرزانه میسوزد
 (شهابی) ار کند آهی برون از سینه آتش
 چو شمع انجمن بال و پر پروانه میسوزد

تصویرگر

واقعیت و آزادی

واقعیت و رخدادها، انعکاس میدهد. لذا سینما مستند با سینمایی داستانی و غیر داستانی یکجا به شهرت رسیده است. سینما مستند در روزگار ما از اهمیت بزرگ برخوردار است حتا این سینما میتواند، تاریخ نگاران و پژوهشگران عرصه های علوم اجتماعی، سیاسی را نیز مدد برساند.

با این باور میتوان گفت که سینما مستند با اهمیت که با خود به همراه دارد، روزتا روز عرصه هنری آن فراختر میشود. میدان نفوذ خود را فراختر میسازد.

به قول پروفسور اریک بارنو، استاد بازنشسته بخش هنرهای دراماتیک، پوهنتون کلمبیای ایالات متحده امریکا در کتاب خود بنام «تاریخ سینمای مستند» مینویسد:

«چون سینمای مستند، برمبنای لحظات گذرا، عینی و حقیقی زندگی

سینمای مستند که برمبنای سلسله از واقعیت ها، حادثات، رخدادها، روی تداوم تصاویر استوار است. نشانه دیگریست، از بیان حالات و جریانات زمان معین، همان دور که در حال گذر یا گذشتن است.

زمان میگذرد ولی واقعه یا حادثه زمانی روی تداوم تصویر باقی میماند و این ابتکار، خلاقیت سینماگر (فلمساز) فلم مستند است که از ارزشمندی فراوان برخوردار بوده و یقیناً میتوان گفت که سلسله تصاویر، پیوندها و برش ها به گونه انعکاس

فلم مستند بیشتر با مسایل جامعه شناسی، روان شناسی، سیاسی و حوادث تاریخی ارتباط داشته که در ساحات مختلف از آن استفاده به عمل میاید. همچنان فلم مستند فواید و شیوه های بخصوص در ساختار خود داشته و نسبت به فلم های داستانی پورتوگرافی، بیوگرافی که از یک رومان، طرز تفکر انفرادی (نویسنده گان)، (فلمنامه نویسان) برگردانده به فلم شود، متفاوت است.

سینما مستند تصویرگر واقعیت ها و آزادی است. در تهیه فلم مستند از ارزش خاص برخوردار باشد، صدا و تصویر است. به خاطریکه وجود سروصدا یا (ساند افکت) یکی از مهم ترین شرایط پذیرش واقعیت تصویر تلقی می گردد، ازین بابت است که فلمسازی مستند متضمن رعایت تمام

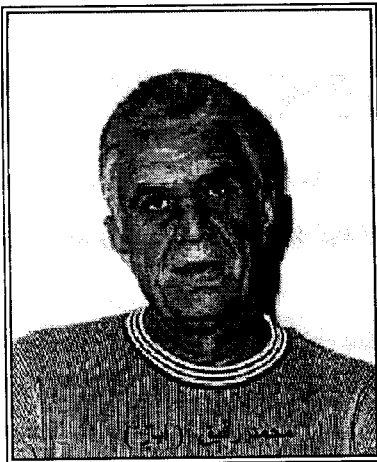
استوار است برای خود سناریوی قبلا تهیه شده ندارد، ولی بعدا میتواند از صورت تفکر و اندیشهء خود، فلمساز سناریو را بسازد».

چنین طرز تفکر برای فلمساز کنونی سوژه بوجود میآورد تا خلاقیت و ذهن خود را در آفرینش سینمایی بیآزماید کمتر از کاستی ها را به وجود آورد تا فلم مستند بیان باشد از واقعیت ها و آزادی که زمان و جامعه به آن نیازمند است.

ساختار فلم های مستند مجزا از دیگر ساخته های فلمسازی بوده و نمودی از احساس جامعه و تفکر فلسفی آن که از نگاه هدف و برش های تصویری به کلی متفاوت نسبت به فلم های تفریحی و داستانی میباشد.

محدوده از سروصدای در هم و مغشوش (نامفهوم) غیرقابل تجزیه گرفته تا صداهای ظریف و شفاف و قابل درک و شنیدن می باشد.

صدا، تصویر و موسیقی در فلم اهمیت گسترده یی دارد. موجودیت عملکرد موسیقی تاثیر گذاری خاصی را در ساختار فلم در پهلوی نقش (سروصدا) پیدا می کند، و امکان فضا سازی جدیدی به تصویر صامت تا تماشاگر حین دیدن فلم در یک فضای واقعی قرار گیرد برایش احساس به وجود میآورد تا باشنیدن موسیقی متن فلم، حوادث عینی جلوه نموده نتیجهء مطلوب بدست بیاورد و به سینمای مستند که واقعا تصویرگر واقعیت ها و آزادی میباشد، علاقمند شده، ارزش و بهای بیشتر دهد.

استاد عبدالغفور برشنا

هنرمندی بر تارک هنر معاصر ما

اجتماعی خویش را از دست بدهد.

بدین اساس پروفسور غلام محمد مصور و استاد عبدالغفور برشنا از جمله هنرمندانی بزرگ کشور ما اند که تجرید هنر را از اجتماع مردود دانسته و در پهنای آفریده های خود، زندگی خود و مردم را جاودانه ساخته اند و معنای اصلی «احتیاج انسان به شناخت» را تبارز داده اند. این دو هنرمند بزرگوار به مثابه دو رکن اساسی نقاشی افغانستان انقلابی در دوره هنر معاصر قرار دارند و سرود هنرشان برای همیشه در گوشه های هنر دوستان در طنین خواهد بود.

با ورود استاد عبدالغفور برشنا در سال ۱۳۰۸ هجری شمسی بعد از شش سال دوره تحصیل از جرمنی به مکتب صنایع کابل، جان تازه یی در نقاشی دمید و هنر نقاشی مسیر اصلی خود را پیمودن گرفت. این هنرمند بلند والا، باذوق و استعداد سرشار از رنگ های هنری اش وارد حریم نقاشی مدرن تری گردید که به وسیله پروفسور غلام محمد میمنگی دو باره چشم باز کرده بود و هنوز در چارچوب اتاقهای درسی در حال شگفتن بود. برخورد استاد برشنا با این پدیده تازه بنا شده یک حرکت انقلابی در آن زمان بود، با آنکه در روزهای نخست با روحیه غربی وارد کشور گردیده بود ولی با نقاشی شرق هیچ احساس بیگانگی نکرد و به زودی اهداف و خواسته های محیط را درک نموده نقاشی را از محوطه مکتب به کوچه های قدیم کابل و دامن طبیعت بیرون کشانید. در این حالت، نقاشی شکل مردمی را به خود گرفت. کوچه های نیمه افتاده، خانه ها گلی، درختان و برگهای خاک آلود و تصویر صورت مردم در صفحات کاغذ و کنوس ها منعکس شد و شاگردان برای نخستین بار فاصله را که بین آنها، طبیعت و مردم ایجاد شده بود از بین برداشتند و وظیفه اصلی خود را درک کردند که چه رسالتی در احیای فرهنگ و هنر اصیل کشور خود

افغانستان با داشتن غنی ترین مظاهر درخشان فرهنگی چون دانشمندان، نویسنده گان، شاعران و هنرمندانی که ازین خطه باستانی برخاسته اند همه شان از مفاخر مهم و با ارزش جامعه و فرهنگ ما بوده و هستند زیرا احساسات و هیجان هائیکه هنر را تلقین میکنند تا حد زیادی برخاسته از متن جامعه است. به عباره دیگر هنر اصولاً پدیده اجتماعی است، ازینرو نباید رنگ

دارند.

که نواختن رباب غیر قابل باور بود برانگیخت، در نتیجه همان ربابی که برشنا پیوسته تمرین میکرد به وی بخشیده شد و به این ترتیب مادر بزرگوار (مادر کلان) در عالم مادی و معنوی هنر موسیقی را به او ارمغان کرد.

استاد بعد از فراغت تحصیلات عالی نزد استاد معراج الدین درس موسیقی گرفت. نظریه استاد در مورد موسیقی عیناً نظریه ایست که «اونه گر» هنرمند معروف موسیقی داشته است. او میگوید: «موسیقی تقلید ندارد بلکه آنچه را که ما، در عالم حقیقت شنیده ایم معادل آنرا در عالم دیگری از نو می آفریند بشرطیکه با شکل اولی خود در نزدیکی قرار گیرد. از همین رو موسیقی نه تنها بزرگترین هنرهاست بلکه به تنهایی جامعتر از دیگر هنرهاست زیرا که میتواند چیزهایی را بازگو کند جز به زبان موسیقی، ترجمه ناپذیر است».

گفته اند که هنرمند آفریننده است ولی بدون تردید برشنا نسبت به اکثر هنرمندان بیشتر در چند بُعد هنری می آفرید. صدای برشنا گاهگاهی ثبت نوار شده و گوشهای مشتاقان را نوازش میداد. در نوع خود کم نظیر، دارای وسعت کامل و ارتعاش جذاب آن کاملاً درخشان بود. آنگاه که او می سرایید «من لاله از ادم....» یا «...سبزه سرزند بر مزار من....» و یا «... دو عالم فروشم دو بادام گیرم...» تمام تارهای وجود شنونده راست گشته مرتعش میگردد و به هیجان می افتد.

استاد عقیده داشت که: «هیچ چیز عظمت و احساس مردم یک دوره تاریخ را بهتر از صنایع زیبای آن عصر و زمان معرفی کرده نمیتواند. در قوم و ملتی که صنایع زیبا نیست، روح و احساسات زیبا نیز وجود ندارد.

ما به عظمت و بزرگی یونان، ایتالیا و عصر گریکو بودیک از روی آثار تاریخی و صنایع ظریف آنوقت که فعلاً در گالری ها موزیم ها و بناهای تاریخی دیده میشوند، آشنا شده ایم. طوریکه جسم ما محتاج مواد غذاییست روح ما نیز به هنرهای زیبا مانند نقاشی، موسیقی، تیاتر، رقص و ادبیات احتیاج مبرم دارد.

جمال و زیبا چه در بنا باشد یا در لباس، در شهر باشد یا در ده حتی در آلات و ماشینهای تخنیکی، وابسته به صنایع ظریف است، لهذا دلپسند است».

نقاشی و یا به عباره دیگر، هنرمند، جمال پسند است و انعکاس احساسات او در زیبایی ماحول او می افزاید. عشق برشنا به هنر نقاشی از طفولیت رشد کرده و مانند نهال باروری روی سایر خواستهایش سایه افکنده است. آنگاه که به مکتب میرفت هر جا تصویری نصب میبود

استاد با واقعیت گرایی برانزنده و خاص با سبک آزاد خود، زود در قلب هنر دوستان راه یافت و با زبان ساده تر از پیشینیان خود به خواستهای مردم جواب گفت:

استاد عبدالغفور برشنا فرزند مرحوم امیر محمد خان سال ۱۲۸۵ هجری شمسی در کابل متولد گردیده دارای دو فرزند به نامهای عبدالحبیب و عبدالله میباشد که هر دو از رشته انرژی و برق از آلمان و سویس فارغ التحصیل شده اند.

استاد در رشته نقاشی در اکادمی برلین و مونشن تحصیل کرده در رشته طباعت در «بارمن» و اکادمی «لبنزیک» محصل بود که شهادتنامه هایی از آن موسسات دارد ولی قبل از اینکه شهادتنامه بگیرد و قبل از آنکه شامل مکاتب هنری گردد، هنرمند بود. روحیه عالی و عواطف سرشار از هنر وی، برشنا را زیبا پسند، مستعد و با اظهار هنر خلاقه ساخته بود، وی در اکثر رشته های هنر وارد بود. علاوه بر هنر نقاشی که به پایه استادی قرار دارد، موسیقی را با کمپوز و درامه نویسی نیز انتخاب کرده که در قسمت موسیقی از کمپوزهایش، کشور هنر پرور هندوستان تقلید کرده است و در فلم «سورج» از آن به شیوه قوالی به کار گرفته است. استاد، شاعر و خطاط هم بود.

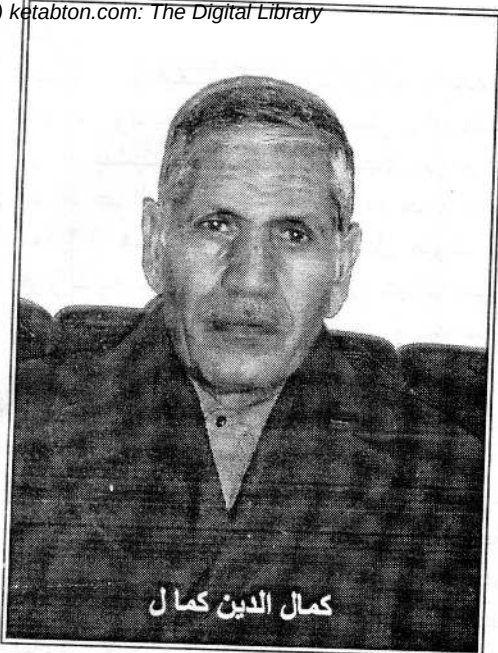
درام «لاله ملنگ» و «شربت غیرت» از شاهکارهای جاویدان استاد به شمار میرود که هنر تیاتر را غنامندتر ساخت.

استاد میگوید: «هنرمند واقعی کسیست که هنر را بحیث هنر دوست بدارد و آن را وسیله برای جمع آوری ثروت و شهرت نداند مجادله کند، ایثار نماید و عمر عزیزش را وقف هنر گرداند».

استاد هنوز به مدرسه شامل نشده بود که از طنین و آرمونی موسیقی به هیجان می آمد و گاهگاهی از آهنگ ها و طرزهای که خوشش می آمد به بسیار زیبایی آنرا زمزمه میکرد.

مادر بزرگ برشنا «بی بی فاطمه جان صبیبه امیر دوست محمد خان» زن فاضله بود که خط زیبا داشت و خوب رباب مینواخت این مادر بزرگوار ربابی داشت «زیلچه»، صدف کاری، ساخت ماهرترین استاد وطن «مرحوم واصل کابلی» که برشنای کوچک در غیاب وی رباب را به صد عذر و زاری از تعلقدار گرفته کم کم به مشق و تمرین میپرداخت.

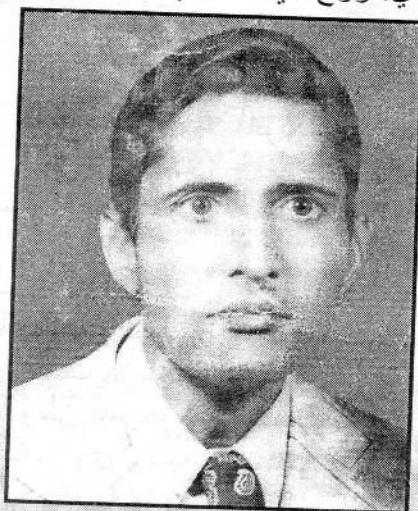
روزی مادر بزرگ در حالیکه خلیفه قربانعلی نیز حاضر بود امتحان برادر برشنا «محمد ابراهیم خان» را میگرفت... آنوقت برشنا نیز ادعا کرد که میتواند رباب بنوازد. تعجب حاضران را به مهارتش در آن سن و سال

کمال الدین کمال

مجلسونو ډیوه

او ظریفی توکی چی د ډیری مجلسونو څخه اوریدلي واورې. ارواښاد محمدالدین زاخیل له دی فانی دنیا څخه سترگی پټی کړي. نوموړي څلویښت کاله د موسیقی د هنر په لاره کی خدمت کړی ډیر نابنده زورنه یی بناد کړي دي. روح دي بناد وي.

ارواښاد محمدالدین زاخیل د سراج الدین زوی په ۱۳۱۷ لمريز کال د ننگرهار ولايت د کامي ولسوالۍ

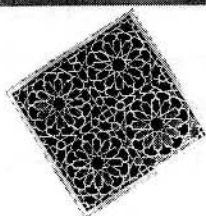
دا خل مو وغوښتل چی د آواز مجلی گرانو لوستونکوته له نن څخه اولس کاله مخکی د هغی پیاوړی سندرغاړی او کمپوزیتور یاد را ژوندي کړو. چی د پښتو ژبي تکړه ، مشهور او د ډیرو د مجلسونو ډیوه چی د هغی وخت د رادیوتلويزيون له څپو څخه سندرې یی خپریدی، او د غږ مینه والو به یی خپله مینه او هنری تنده پری ماته وله. خو درېغه، درېغه له هغی ناروغی له امله چی ور پېښه شوه نور یی ونشو کولای چی نوي سندرې او ښکلي کمپوزونه جوړکړي. او ووايي کورنۍ، شاگردان، دوستان او د غږ مینه وال یی په ویر کیناول، او نورې ونشو کولای چی د هغه نوی سندرې واورى او د هغی خوږي

د زاخیلو په کلي کی زیږیدلی دی، نوموړی لا کوچنی وو چی د موسیقی سره یی مینه پیدا کړه او سندرې یی ویلي. کله چی د دوران په نامه د هغه وخت هنرمند سره شاگرد شو نو حجرو ته را ووت او د دوستانو او مینه والو محفلونه به یی په خپل خواږه آواز تودول. نوموړی لږه موده وروسته د پښتو ژبي منلی او ولسي شاعر مرحوم ملنگ جان سره وپېژندل. مرحوم ملنگ جان دی د کمپوز او تصنیف په برخه کی تر روزني لاندی ونیو او له هغه سره یی په دې برخه کی مرسته کوله. مرحوم استاد محمدالدین زاخیل په ۱۳۳۰ لمريز کال کی له کابل رادیو سره خپله رسمي همکاری پیل کړه او په ۱۳۳۶ لمريز کال کی د مسلکي زده کړو لپاره هندوستان ته لاړ او له

ته يي هم سفرونه کړي وو. مرحوم استاد زاخيل بريالی شو چي د غوره خدمتونه له امله د استاد لقب وگټی او د ټولو د سترگو نور شي. ارواښاد استاد محمدالدین زاخيل دوه ځلي واده کړی چې د هغې ثمره يوولس اولادونه دي. د پښتو موسيقي دغه ټکره او وياړلي هنرمند او کمپوزيټور په پای کې د هغې ناروغۍ له کبله چې ورپښه شوي وه د ۱۳۶۸ لمريز کال د تلې (ميزان) د مياشتې په ۲۸ مه نيټه د ۵۱ کلونو په عمر له دغې فاني نړۍ څخه سترگی پټی کړی.

اروا دی ښاده وي

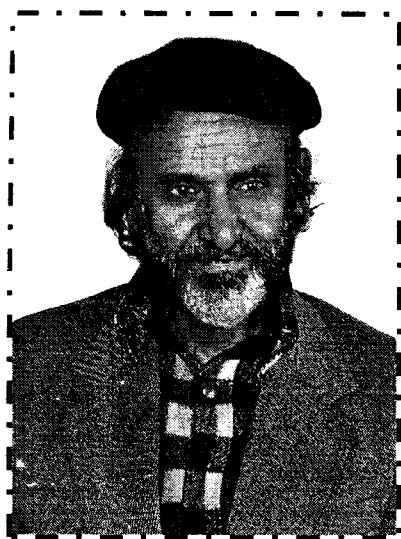
بیا يې ورته کمپوزونه چمتو کول چې اوس د ملي راډيو-ټلويزيون په آرشیفونو کې خوندي ساتل شوي دي.

استاد زاخيل د پښتو موسيقي او پښتو سندر غاړو يوه تذکره هم ليکلی ده چې ټوله نه ده چاپ شوې خو ځينې برخې يې د هيواد په ورځپاڼو او جريدو کې خپرې شوې دي.

ستاد محمدالدین زاخيل څه د پاسه ۱۲۰۰ سندرې کمپوز کړي دي چې د راډيو افغانستان په آرشیف کې ساتل شوي دي. استاد زاخيل د خپل هنري ژوند په بهير کې سندرې ويلې او باجه يا هارمونيې يې هم غږوله خو وروسته يې د روغتيايي حالت د خرابوالي له کبله په راډيو افغانستان کې د لومړي ځل لپاره د ډيري حجرېي مجلس په نامه و مختلفو پښتني سيمو سندر غاړې د خپلو هنري نندارو تمثيل ته هڅول. مرحوم زاخيل د خپل هنري استعداد له کبله په افغانستان کې د سيمې او ګاونډيو هيوادونو لکه پاکستان ايران او هندوستان کې هم مشهور شو او زيات مينه وال يې وموندل. مرحوم زاخيل ته څو، څو ځلي د ښو او صادقانه خدمتونو په اثر مدالونه، انعامونه او تحسين نامې ورکړل شوي او بهرنيو هيوادونو

دوه کلنو زده کړو وروسته بېرته وطن ته راغی او د کابل راډيو د پښتو موسيقي د منتظم په توګه وټاکل شو. ارواښاد استاد زاخيل د خپل هنري ژوند په بهير کې د پښتو ژبې موسيقي ته د ارزښت او درنښت څخه ډک خدمتونه وکړي او د هيواد له ډيرو سندرغاړو سره يې د پښتو موسيقي په زده کړه کې مرسته وکړه. همدارنګه ده يو زيات شمير شاګردان هم وروزل چې د هغو له ډلې نه مرحوم قديم عبدالرحمن، طلامحمد او نعمت الله د يادولو وړ دي. نوموړي يواځې سندرې ول او موسيقي نواز نه وو بلکې د هر اړخيز استعداد او هنري پوهې په درلودلو سره شاعر او ټکره ليکوال هم وو. د هغه ليکنې د هنر او هنرمندانو په باب وې.

د استاد محمدالدین زاخيل د شاګردانو له ډلې نه يوه هم دده ميرمن قمرګل ده چې د نورو په پرتله يې ورسره د يادونې وړ زيارونه ګاللي دي. ښاغلی زاخيل د خپلو نورو مصروفيتونو ترڅنګ شپه او ورځ او هره کړۍ ميرمن قمرګل ته بېلا بېل پښتو عشقې او حماسي شعرونه جوړول او

عبدالمجید سینا

حقیقی

هنر

به کشور ما آورد که کارکرد و ثمره آن تریبه استادان موسیقی غربی چون استاد سلیم سرمست، استاد فقیر ننگیالی، استاد اسماعیل اعظمی، استاد ناله، استاد نوشاد و سایر استادان نیز میباید. یکی دیگر از اسباب پیشرفت موسیقی شرقی در کشور ما، ارج گذاشتن خاندان سلطنتی محمد ظاهرشاه به این هنر و شاگرد شدن تعدادی از جوانان این خانواده نزد استادان موسیقی بود که در پرتو این اندیشه سایر فرزندان فامیل های روشنفکر نیز جرئت نمودن تا این هنر ظریف را نزد استادان بیاموزند و به کار ببندند که این فقیر نیز از زمره است و گر نه تعصبات فامیلی و قومی مانع آموختن علم موسیقی در کشور ما بود.

در مورد هنر موسیقی نکته بارز این است که این هنر همطراز با پیشرفت سریع علم ساینس و تکنالوژی در حرکت و پیشرفت است کارهای هنری هنرمندان امروز را اگر به شنونده گان دیروزی ارایه میشد چندان قابل پذیرش نمی بود زیرا شنونده ها هنرمندان قبلی

ابتدائی و محلی وجود داشت که هنرمندان آن عصر به کار می بستند. وقتی امیر موصوف با استفاده از یک سفری به کشور هندوستان رهسپار میشود در بازگشت تعدادی از هنرمندان موسیقی را از آن کشور با خود آورده و در گذر خرابات که در نزدیکی بالای حصار کابل و ارگ شاهی انوقت قرار داشت جایگزین میسازد بالاخره این رویه پیشرفت مینماید تا آنکه استادان هنر موسیقی چون استاد نتو، استاد رحیم گل، استاد غلام حسین، استاد چاچه محمود و مشهورترین آنها استاد رحیم بخش وسرتاج و بابای موسیقی استاد محمد حسین سرآهنگ عرض وجود مینمایند هنر موسیقی را در کشور ما به اوج میرساند. در پهلوی اینها دولت های وقت به خاطر توسعه و انکشاف هنر موسیقی تعدادی از هنرمندان را به کشور ترکیه اعزام و یکی از استادان موسیقی آن کشور، فرخ افندی که ایشان پدر هنرمند برجسته بخش تیاتر و فلم کشور ما استاد قادر فرخ میباشد

میخواهم آغاز کلام را با سخن زیبا، دلنشین و جالب حضرت سعدی (رح) اذین ببندم. که میفرماید: (هنر چشمه ایست زاینده و دولتیت پاینده، هنرمند هر جا رود قدر ببند و بر صدر نشیند) بیاید بسنجیم هنر چگونه دولت پاینده بوده و کدام هنرمند صدر نشین خواهد گشت.

هنر از نقطه نظر بزرگان چون حضرت حافظ، حضرت بیدل و سایر عرفای کرام به هنری نسبت داده می شود که شخص در پرتو آن کامل بوده و ارزش هنری را در پیشبرد و خدمت به خلق از طریق نمایش دادن، با اصول و روش های علمی ارایه نماید. موسیقی سرآمد هنرها است و هر چند با نفوذ و لبریز از احساسات باشد به همان اندازه الهامش بیشتر است.

خوب است در مورد پیشینه موسیقی افغانستان روشنی انداخته شود که به صورت مختصر با ید نوشت: قبل از دوره امارات امیر شیرعلیخان موسیقی در سرتاسر کشور ما به شکل بسیار

و هنرمند واقعی

رادیو تلویزیونها یکنوع خودسری و پراکنده گی را در روش نشرات به میان می آورد.

برای نگهداشتن اصالت موسیقی اصیل افغانی و آهنگ های دلنشین که سالهای سال شهرت دایمی داشته و بر سر زبانها مردم میباشد لازم است تا کمیسیون از جمع موسیقی دانان و اشخاص تجربه کار عرصه موسیقی بنیاد گذاشته شود. هر هنرمند که میخواهد آهنگ جدید ثبت نماید توسط این کمیسیون از لحاظ شعر، کمپوز و موسیقی چک و تایید گردد بعدا ثبت و به نشر سپرده شود تا از یک طرف موسیقی اصیل افغانی حفظ گردد و از جانب دیگر آهنگ های همیشه ماندگار داشته باشیم.

هنرشان نتیجه نخواهد داد.

- استعداد هنر آواز خوانی.

- آموزش عالی.

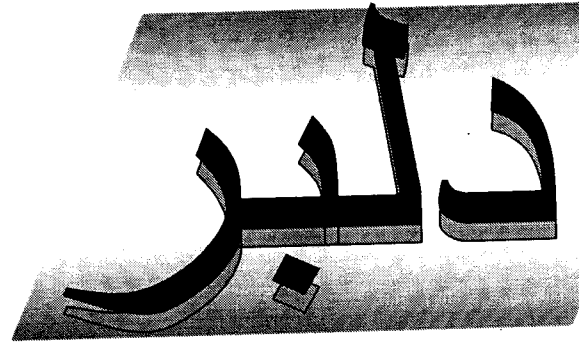
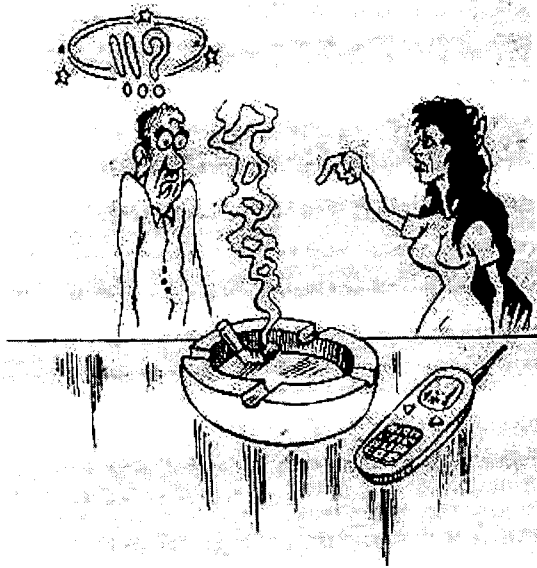
- پشتکار.

- مطابق به خواست زمان و تقاضای شنونده ها.

باید متوجه بود که رهبری درست، بجا و دلسوزانه مسوولین در بهتر شدن وضع این هنر ظریف که در لطیف ساختن اذهان مردم کشور ما موثریت زیادی خواهد داشت ضروری و مفید به حال ملت ما خواهد بود و قتی آواز خوب در قالب کمپوز خوب و با داشتن شعر خوب از طریق رادیو و تلویزیون ها برای مردم ارایه میشود در بهبود بخشیدن وضع روحی تاثیر فوق العاده خواهد داشت نکته دیگر اینکه با ازدیاد

یعنی سی چهل سال پیش صرفا به راگها و راگنی ها یعنی ملودیاها و در تال ها یا ریتم های و یلمپت (سلو) پارچه موسیقی را ارایه میداشتند در حالیکه امروز بیشتر به ریتم های تیز پارچه موسیقی را تقدیم میدارند.

فرق بارز هنرمندان، آواز خوان امروزی و دیروزی در این است که آواز خوانان فعلی غالبا از کمپوزها و اشعار اجرا شده هنرمندان قبلی استفاده برده بنام اینکه ما پارچه های موسیقی قبلی را نوین و امروزی تقدیم میداریم و باز خوانی میدارند. تا جایکه دیده و شنیده شده هنر نواختن آلات هنر موسیقی نسبت به هنر آواز خوانی پیشرفت نموده است. اگر هنرمندان آواز خوانان این چهار اصل را نداشته و حتی یکی از آنها را کم داشته باشند

څلورکره، د دلبر ږغ و چې په لوړ آواز يې له چا سره
غالغال و، بيا مي د يوې ښځې ږغ تر غوږو سو چې
ژړل يې او دي هم په لوړ آواز خبرې کولې.

وارخطا سوم، چې څه پېښه ده، ژرمې کمربند وتړی او
له تشنابه را ووتلم. په رښتيا هم د دلبر ږغ و، په زيات
گومان د خپلې ميرمنې سره يې د سالون په کوټه کې
غالغال درلود؛ پښه مې ونيوه، دلبر په لوړ آواز ويل:

- که څوک نه دي راغلي نو دا سگرت چا څکولي دي؟
ژر ووايه څوک راغلی و؟

ميرمني يې هم چې د دلبر غوندې په لوړ آواز خبرې
کولې، همدا ويل:

- تا خپل عقل د لاسه ورکړی دی، زه څه خبره يم چې
دا سگرت چا څکولي دي ...

دلبر بياور غبرگه کړه:

- چې څوک نه دي راغلي نو دا تيلفون د چا دی ...

خوارکې دلبر، لکه چې هير سوي يې وه چې يو بل
څوک يې هم له خانه سره کورته راوستي دي. له دينه
مخکې چې خبره نوره هم مرداره سي، بايد ويلې مې
وای چه دا سگرت زما دی. په لوړ آواز مې وتوخل او
کوټي ته ورننوتلم. ميرم او ماندينه دواړه چپ سول. ده
دواړو مخونه لکه جغندر سره سوي وو. ما يې د ميرمنې
سره ستري مسي وکړه. ميرمن بيوزلي خويي نه وه خبره
چې څوک يې کورته راغلی دی ... پرما له شرمه خولې
راماتي وي. دلبر لکه روح چې يې قبض سوی وي
هيش پېښ پاته و.

له خپل پخواني ملگری دلبر سره په ناڅاپي ډول مخامخ
سوم، ديره موده مې نه وليدلې، دلبر ډير تغير کړی و،
هغه پخوانی جذابيت يې په څيره کې نه ليدل کيدی، ډنگر
سوی و او تر سترگو لاندې يې تورو ساپو ځای نيولی و،
رنگ يې ژر او شونډې يې رپرديدې. څو شيبې مو په
غير کې سره ونيول. پس له ستري مسي نه مې د حال
پوښتنه وکړه. ده راته وويل:

- راځه کور ته به ولاړ سو يو چای به هم را سره
وڅښي، غوری به هم سره وکړو، کورمې دلته نژدې
دی. ما هم چې بل کار نه درلود ورسره مې ومنله. خو
کاشکې مې نه وای ورسره منلي؛ اوپښې مې ماتي سوي
وای، چې نه وای ورسره تللی. خو ما غوښتل چې د زړه
خواله ورسره وکړم بچيان يې ووینم ...

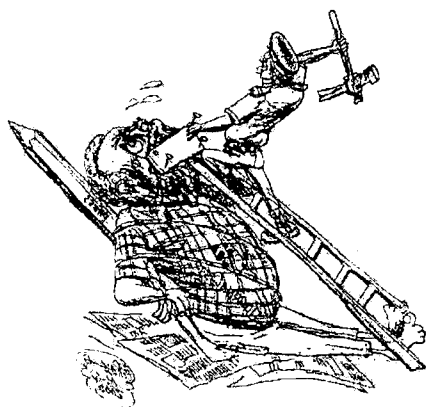
کله چې يې کورته ورننوتلو، زه يې د سالون و کوټي ته
بوتم، او پخپله چې يې هرزموړو معذرت درلود، اجازه
و غوښته چې څو شيبې ما يوازي پرېږدي ...

ماهم دده وتلو سره سم يو سگرت ولگاوه. د الماری د
سره څخه مې ايرنې (سگرت دانې) راکښته کړه. له خپل
لاسي تيلفون څخه مې کورته زنگ وواهه، خو په
کورکې هم څوک نه و ...

همداچې دلبر له تشنابه را ووت، ما هم اجازه و غوښتل
چې زه هم ځان سپک کړم.

خدای خبر چې په څه چورت کې تللی وم. دهغه ستونزی
له مخې چې را پېښه ده يو څه زيات وخت په تشناب کې
پاته سوم.

د چا ږغ مې تر غوږو سو، ښه چې مې غوږونه

ماجرای نویسنده گی

تعقیب آن داستان را مورد آزمایش قرار دادم و با خواندن آن گویا یکی از ده گفته باشم و یکی از درختها! به همین ترتیب شاخه های دیگر ادبیات را نیز، مورد آزمایش قرار دادم ولی مثلی که مغز لعنتی ام سر لجه همرایم گرفته بود و چیز از آن خارج نمیشد تا بالاخره چیزی مانند برق که اصلاً وجودش مایه خیال و خواب برای هر هموطن ماست به مغزم خطور نموده میفامین که اوچی بود؟ بلی طرح ادبی بود که امروز مود شده و هر کس آنرا نوشته و از طریق رسانه های جمعی به نشر میرساند من هم به نوشتن طرح ادبی چنین شروع نمودم: (آه ای عشق من بیا که کم است از دستت سر به بیابانها زده و همچون مجنون سینه چاک سر.....)

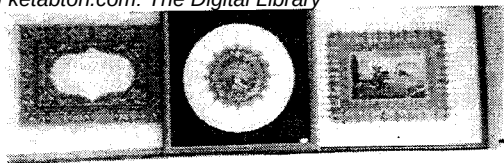
و در این اثنا بود که خشویم همراه با یک درجن خسربره ها و خیاشنه هایم وارد شده و خسربره ام با دیدن طرح ادبی ام آنرا از دستم قاپیده و هنوز سطرهای اول آنرا نخوانده بودم که با اندام قوی هیکل اش مانند پلنگ بالایم دایف نموده و تا توانستند لثم کردن تا بالاخره سرحدم به شفاخانه کشیده شد و بیهوش شدم وقتی به هوش آمدم اشخاصی را بالباسها سفید در کنارم دیدم و اول خیال نمودم که حضرت عزرائیل (ع) همراه با همکارانش جهت قبض روح این حقیر تشریف آورده اند. اما بعداً به اشتباه خود پی بردم؛ میدانید چرا؟ به خاطریکه آنها داکتران بودن و یکی از آنها با مهربانی برایم گفت: آخر او بیدار چرا ده ای پس پیری شوق نوشتن نامه عاشقانه به سرت زده خود به ای حال انداختی؟

بلی دوستان ای شرح و ماجرای نویسنده گی دوستم مرزا گل فقیر بود.

مرزا گل فقیرجانه از سابق میشناسم؛ آدم بسیار خوب است. مه و مرزا مکتبه یکجا خلاص کده و بعد از گذشتادن دوره خدمت عسکری حتی یکجا شامل مشاغل دولتی شدیم. او دوستان بسیار عزیز ببخشین که قرار گفته خانم که همیشه میگه: «تو خو همیشه قصه سبیل ماندیته از نیمه شروع میکنی» باز هم کمبود قصه خوده از نیم شروع کنم، قصه ازین قراره: پنجشنبه گذشته وقتی خانم خلطه سوداره به دستم داد فامیدم که خدا خیر مه پیش بیاره و باید سوداهای کمرشکن ره خریداری کنم. خوب چی درد سر بتم تانه ده ایستگاهی که مانند روز محشر بیرو بار بود با مرزا در حالی روبرو گردیدم، که چند جای صورتش زده و زخمی و به اصطلاح پلستر شده بود. بادیدن اش بدین وضع بسیار جگرخون شده و با حالت تائر بطرفش رفته جویای حال وی حوالش شده و بنابر پیشنهاد مرزا وارد کافی نزدیک خانه شدیم و بعد از فرمایش دو جای سبز مرزا چنین آغاز کرد به شرح ماجرایش:

بیدار از خودت چی پت کنم؛ چون طرف ای قاطی و قیمتی دیدم تصمیم گرفتم تا یک کار و غریبی ره پیشه خود کنم تا ده پهلوی ای معاش کم و ناچیزی یک چاره و پرده شوه. ولی از طرف دیگر اندام ضعیف و نحیف اجازه هیچ کار و غریبی فزیکی ره بریم نمی ته بالاخره به اثر پیشنهاد یک دوستم راه نویسنده گی ره پیش گرفتم تا از طریق چاپ آثار در جراید و روزنامه ها نانم به اصطلاح ده روغن شوه، با در نظر گرفتن همین مشوره چون آن روز ده خانه کس نبود قلم و کاغذ به دست گرفته ابتدا شروع نمودم از شعر، اما هر قدر بالای مغز پوپنک زده ام فشار آوردم چیزی از آن خارج نشد. به

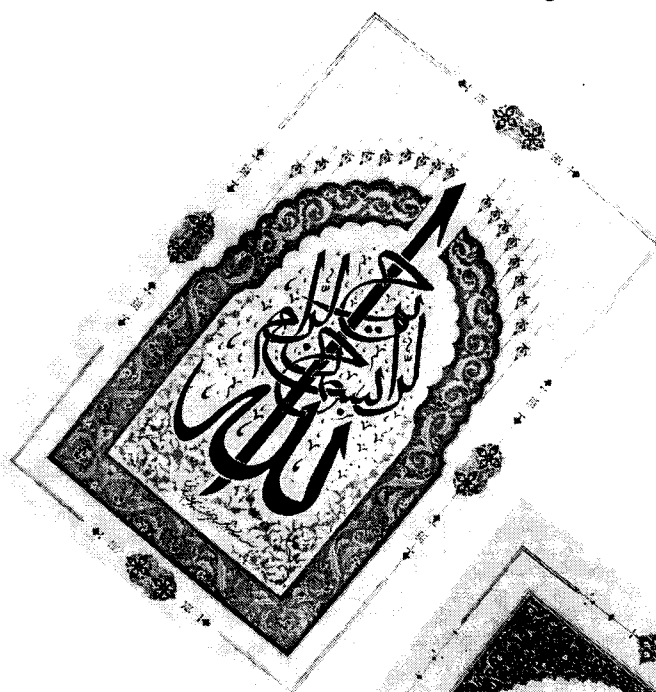
محمد فهیم "صاحبزاده"

اینتکار و

خلاقیت در آثار

میناتورهای آرزویه ...

محمد معصوم حسن

میناتورپست و غیره هنرها که در آنجا تحت پرورش رجال هنر دوست به تخلیق آثار هنری میپرداختند پنداشت. هنرمندان آن عصر آثار جاویدانی را در شقوق مختلف هنری آفریده و از خود ماندگار مانده اند.

احمد تمیم صاحب زاده استاد موسسه فرهنگی فیروز کوه یکی از میناتورپست های کشور است که آثار، زیبا و دیدنی در عرصه میناتور، گرافیک و خطاطی دارد زمانی که طفل بود به این هنر علاقه داشت. به گفته خودش بعضاً اشکال مختلف را روی صفحه کاغذ رسم می کرد و آنرا رنگ آمیزی می نمود تا اینکه وی را شامل مکتب ساختند که بیشتر به مضمون رسم و مشق علاقه و توجه خاصی داشت. بلاخره به اثر تشویق فامیل بر علاوه خواندن و فراگیری مضامین درسی شامل کورس غلام محمد میمنه گئی گردید. نظر به استعداد مفرط که در ایجاد آثار میناتوری داشت به درجه عالی

طوریکه به همگان هویدا است در اواخر قرن ۱۴ میلادی در زمان امیر تیمور در آسیای میانه امپراطوری وسیعی وجود داشت. که تمام ممالک ماورالنهر، افغانستان و ایران را در بر می گرفت. چون مردمان این امپراطوری موارپث دوره غزنویان، غوریان، خوارزم شاهان و سلجوقیان را با آثار هنری اسلامی از غرب و هنر چینی و مغولی را از شرق پیش رو داشتند. بنا زمانی که شاه رخ پسر امیر تیمور در آغاز (قرن ۱۵) در هرات مرکز امپراطوری خود نشست وی موارپث هنر را در سمرقند و هرات پروراند و این شهر مرکز رنسانس هنری آسیای میانه گردید. که تا عصر سلطان هنر پرور میرزا حسین بایقرا (اواخر قرن ۱۵) در هرات دوام کرد. بعد از آن دیده شد که هنر خطاطی، نقاشی و میناتوری به بجارا، اصفهان، تبریز و هند نیز انتقال کرد. و هرات را در آن وقت مرکزی هزاران خطاط، نقاش، معمار، کاشی ساز،

نامبرده با ایجاد مکتب هنر میناتوری در عصر تیموریان برشونات هنری آن دوران افزود که با استفاده از رنگ های مخصوص، سبک و میتود های خاص هنری در حقیقت به ارتقا و انکشاف ابعاد مختلف هنر میناتوری افزود و من هم یکی از پیروان هنری سبک بهزاد هستم.

- بیشتر به کدام موضوعات علاقه دارید که میناتوری نماید؟

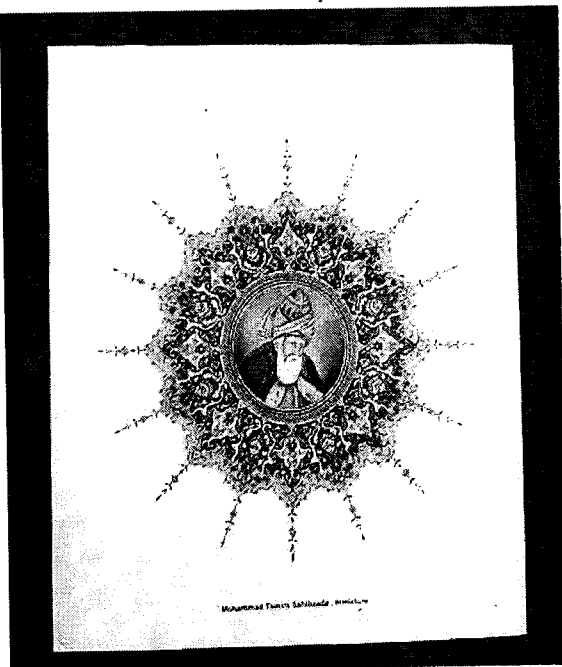
- مناظری طبیعی، سوره های از قرانکریم را خطاطی و میناتوری می نمایم. علاقه زیادی به صنعت کاشی سازی دارم، اکثرا از رنگ های طبیعی در میناتوری استفاده می نمایم، کاربرد سنگ لاجورد و طلا اثر میناتوری را نهایت زیبا و دیدنی به نظر میرساند.

میتوان گفت که الحاق رنگ و سنگ های طبیعی اثر میناتوری ماندگار را می آفریند که جذابیت و زیبایی خاص به آثار میناتوری می دهد و من به جستجو آنچه استم که آنرا کسی تا به حال نیافریده باشد، بکر و نو باشد.

- اولین اثر میناتوری تان چه بود؟

اولین اثر که آنرا ترسیم کردم خانه کعبه مکرمه بود بعدا مدینه منوره و خط کوفی بود که آنرا میناتوری کردم.

- آیا آثار میناتوری تان را در خارج از کشور نیز به نمایش گذاشته اید؟

بلی در پاکستان و در بحرین نمایشگاه آثار خطی و میناتوری دایر گردید بود که بر علاوه آثار هنری و میناتوری من آثار خطی استاد محفوظ سیدخیلی و استاد عبدالصبور عمری نیز به نمایش گذاشته شد، که از طرف بیننده گان تشویق، تقدیر نامه و جایزه

سند فراغت را به دست آورد و در اثر تقاضا استادان کورس به صفت استاد ایفا وظیفه نمود. به منظور کسب تجربه کاری و ایجاد آثار عالی میناتوری مدت پنج سال راهی ولایت هرات گردیده و نزد استاد قاسم غفور یکی از پیروان سبک کمال الدین بهزاد شاگرد

نقدی گردیدیم.

- در مورد مصروفیت فعلی تان معلومات دهید؟

فعلا مصروف کاشی سازی و شبکه کاری که جز فرهنگ اصیل کشور ماست کاری بالای مسجد ملا محمود در ناحیه اول شوربازار که مسجد مذکور در اثر جنگ های داخلی تخریب گردیده بود. دوباره احیا و بازسازی گردید. هم چنان در منطقه مرادخانی کابل کمانی های چوبی کلکین های بسیار قدیمی که همه آن شبکه کاری و میناتوری شده بود به همان شکل سابق آن ترمیم میگردد و موسسه ما میخواهد که شهر کابل را به خصوص بعضی از منزل و اماکن تاریخی را دوباره باز سازی نماید تا اصالت تاریخی آن حفظ گردد.

آقای تمیم صاحب زاده در اخیر از وزارت اطلاعات و فرهنگ و هم چنان ارگانهای مسوول در بخش هنر تقاضا می نماید تا توجه جدی به هنر و هنرمندان کشور داشته باشند. اینان اند که فرهنگ، کلتور و رسالت تاریخی کشور را میتوانند سالهای، سال در آثار شان ماندگار نگهدارند.

می شود. از تجارب کاری، مهارت به کاربردن رنگ های طبیعی به خصوص در بخش کاشی سازی که به واقعیت در هنرکاشی سازی و به کار بردن آن در تمهده تیموریان رشد فوق العاده نموده بود، استفاده نمود و به خاطر کسب تحصیلات اکادمیک راهی پوهنخی هنر های پوهنتون کابل گردید بعد از سپری نمودن دوره تحصیل سند فراغت را از آنجا به دست آورد. در اثر جنگ های داخلی کشور مجبور به مهاجرت شد و مدتی در کشور پاکستان بود باش نمود و مصروف کار های میناتوری و تهیه نقشه برای کارگاه های قالین بافی بود.

- بیشتر در آثار تان از کدام سبک پیروی می کند؟

- بیشتر پیرو سبک کمال الدین بهزاد میباشم. استاد بهزاد میناتوریت و هنرمند شهر هرات که در قرن نهم هجری میزیست از جمله ستاره گان پر درخشش کهکشان هنری عصر رسانس شرق بود که آثار هنری بی نظیر وی زینت بخش موزیم ها و آرشیف های هنری جهان است.

(ناصرشاه سرحدی)

تحقیقی ژورنالیزم

او د هغی ورځ په ورځ زیاتېدونکی اهمیت!

پر مقایسه د ډیرو هڅو او کوششونو غوښتونکي دي.

کیدائی شي په یوې اوږدې مودې اساسی لوېغاړي په ځانگړی توگه ونه غواړی رښتیا درته ووايي کیدای شي آن تردې چې بیخي در سره خبری هم ونکړي دا په دې خاطر چې دوي په جرم یا غلطو کارونو کښی ښکیل وي او یا ښائي د ځینو حقایقو په پټولو کښی د دوي گټه وي.

که غواړی چې حقیقت پیدا کړی باید هوډمن با احتیاطه او زغم لرونکي و اوسي کیدای شي ځان په خطر کښی واچوي د خپل ځان د خپل اعتبار او خپلو سرچینو د خوندي ساتلو له پاره باید ډیر مسلکی و اوسی.

تر هغه ځایه چې کیدونکی وي خپل ځان ژورنالیست او خبریال وپیژنی د معلوماتو د ترلاسه کولو له پاره د خلکو تیر ایستل په ډیرو لږو حالاتو کښی د توجیه وړ دي، ښائي دا کار

که څه هم چې د تحقیقي ژورنالیزم په نامه د ژورنالیزم د ځانگړي ډول نظریه په اروپا، امریکا او نورو ځایونو کښي له ۱۹۷۰ کلونو را په دیکخوا مشهوره ده خو دا دومره اغیزمنه اصطلاح نه ده دا د انسان ذهن ته پټي کمري یا میکروفونه راولي، پټ ثبتول او پټ هویت خو دا د ډیرو خبریالانو د کار یوه وړه برخه ده خو بیا هم ورته تحقیقي ژورنالیزم ویل کیږي.

ترهغي چې د یوې موضوع په اړه سمه پلټنه او تحقیق ونکړو نو څنگه کولاشو چې ډاډه، او سوچی (دقیق) او بشپړ تحقیق شویږي؟

ژورنالیزم دې ته نه وایي چې تور ولگوي او روسته یی بیا رد کړي په کار خو دا ده چې له اول نه خبر سم ترلاسه کړو، مونږ باید حقایق راوسپړو او مونږ باید د هغه څه چې خبروني شته او موجوده شواهد راغونډ کړو، خو بیا هم ځیني موضوعات شته چې د دویزي کچې

تاسو له یو ډیرگران او خطرناکه حالت سره مخامخ کړی داسی حالت هم کیدای شي راشي لکه د دښمن ډلې په منځ کښی نو ښه به دا وي چې د خبریال او یا ژورنالیست په توگه ځانته د چا پام وانه روي خو دا کار د خپل هویت په اړه له دروغ ویلو سره توپیر لري.

که شرایط داسی وي چې یوازې د خپل هویت په پټولو معلومات ترلاسه کولې شي موضوع باید د عامه گټو له پاره ډیر همه وي او تاسو دا ډول کار هلته کولې شي چې د خپل سټیشن او د ورځپاڼې او مدیر ملاتړ درسره وي که په دې ډول مو، معلومات ترلاسه کړ وای باید په پای کښی خپل هدف ته ځان وړ وپیژنی او د ترلاسه شویو معلوماتو په اړه د څه ویلو وخت ورکړی دا ډول کیدونکی ده چې معلومات آن ډیر حساس معلومات

هم له قانونی او مشروع لارو ترلاسه شي.

زمونږ د معلوماتو سر چينې چيرې دي؟

راځی دا تصور وکړو چې زمونږ د ټولو تحقیقاتو او پلټنو هدف په ټولیزه توګه د سیاستوالو، چارواکو، سوداګرو یا کوم بل واکمن لخوا د جرمونو، ناسمو کارونو او نیمګړتیاو برېښل دي د یادونې وړ ده چې د هرې عامه ادارې فعالیتونه په اسنادو او له ملګرو یا دښمنۍ سره نښې پریږدي.

بريالی ژورنالېستي پلټنې او تحقیقات ندرتاً په ناڅاپي توګه رامنځ کېږي چې زیادتره له یو ناهیلې همکار یا سیال څخه راټول کېږي چې له ورځپاڼې یا ستیشن سره د هدف ډیر بندولو په مقصد تماس نیسي داسې قضیې شته چې کارکونکي ورځپاڼو ته ورغلي او د خپلو امرانو جرمونه ئې افشا کړي چې کیډای شي کومه ناخوندي فابریکه چلوي یا خپل اختونکي تیر باسي په دې حالت کې تاسو باید په خپلې سرچینې باور ونه کړئ بلکې هغه وهڅو چې مستند شواهد درته برابر کړي چې فضیې د ثبوت له پاره ورته اړتیا ده.

راځی داسې وګڼو چې مونږ د

درغلیو د تورونو پلټنه کوو خو دا خبره له یاده ونه باسي چې درغلي او د خلکو غولول تل دوه اړخه لري رشوت ورکونکي او رشوت اخستونکي دا له انډینو او تشویش نه ډکه یوه اړیکه ده ځینې وخت یو یا بله خوا بنایي احساس وکړي چې تیر ایستل شوي او د بل اړخ د ناسمو کارونو د برېښلو له پاره شواهد ورکړي ته تیار وي خو باید هیڅکله د خپلې قضیې د ثبوت له پاره د وسيلې په توګه یوازي په تورونو، تکیه ونه کړو او کولای شو خپل تحقیقات او پلټنې له پاره هغه معلومات و کارو چې ټول یې ترلاسه کولای شي، حکومتونه او شوکتونه عامه ریکارډونه ساتي چې کیدای شي د ادارو په فعالیتونو او وینا وکې بی نظامي او بی ربطي څرګندي کړي خو دا ممکنه ده چې په ښکاره توګه تري پوښتنه وشي چې د خپلو کارونو سپیناوي وکړي او هغې ته قانع کوونکي ځواب ووايي.

دغه راز په یاد یې ولري چې کله یوه پلټنه پیل شي نوري سرچینې هم ټوکیږي لکه د (واترګیت) تحقیقاتي پلټنې ته وګوري چې واشنگتن پوسټ لخوا پیل شوه دا تحقیق د هغه څه په اړه په یو راپور پیل شو چې د غلا یوه ساده پېښه ښکارېده او د امریکا د متحده ایالاتو ولس مشر په

زوال پای ته ورسیده البته د پخواني ولس مشر (ريجارد نکسن) په اړه پیل شوي وه، په هر پړاو کې چې په دسیسه کېږي ښکیل کسان په وارخطا کیدل نو بیا به ورځپاڼې ته تلل چې د موضوع خپل اړخ بیان کړي او پایله دا شوه چې نور حقایق هم ښکاره شول، کله چې تاسې تحقیقات کوي باید حقایق له شک نه لري ثابت کړي ژور، یادښتونه او ریکارډونه وساتئ، او کیدای شي چې په محکمه کېږي خپله نتیجه اخستنه توجیه کړي او یا درنه وغوښتل شي چې خپل شواهد وړاندي کړي په اخلاقي توګه عمل وکړی حقایق په بی طرفه او منصفانه وړاندي کړي.

داسې هم کېږي چې پلټنه هم د پیسو او هم د وخت له مخې د یو لګښت و غواړي ځینی وخت مونږ هغه څه چې غواړو یې ثابت یې کړو نو نه شو ثابتولای، هیڅکله باید د یو نیمګړي پلټنې او تحقیق له پاره په دې خاطر چې زمونږ ډیر وخت یې نیولي او یا دا چې ډیر زیار مو پري استیلي ونه لمسیږو، ځینې وخت باید یو ژورنالېست باید دا ومني چې ددې ټولو هڅو وروسته د پلټنې او تحقیق لپاره هیڅ هم نلرو نو په دې صورت کې موضوع بیخي وغورځوي.

پن نشراتی

صبح شنبه

۶/۰۰	معارف اسلامی
۶/۴۰	ورزش بدنی
۷/۰۰	اخبار
۷/۵	سلام صبح بخیر
۸/۰۰	اخبار
۸/۰۵	ادامه سلام صبح بخیر
۸/۳۵	تن به تن
۹/۰۰	اخبار
۹/۰۵	اردو ملی
۹/۳۰	از هرجا از هر رنگ
۹/۵۰	موسیقی و پروموشن
۱۰/۰۰	اخبار
۱۰/۰۵	هوا و نوا
۱۱/۰۰	اخبار
۱۱/۰۵	بحث هفته
۱۱/۳۰	مرچ سرخ
۱۲/۰۰	اخبار
۱۲/۰۵	تسوا و مردم
۱۲/۳۰	آذان ظهر
۱۲/۳۵	در رهگذر نور
۱/۰۰	اخبار
۱/۰۵	هفته ۲-۱ ساعتی با شما
	هفته ۲ از موناگاه ذهن
	هفته ۴ پاسخ چیست
۲/۰۰	سیمای هموطن
۳/۴۰	جهان ما
۴/۰۰	اخبار
۴/۰۵	کارتون هفته ۴ صلح و امنیت
۴/۲۵	دستآورد
۴/۵۰	موسیقی و پروموشن ها
۵/۰۰	اخبار
۵/۰۵	آینده سازان
۵/۳۰	آه و اه
۵/۵۵	پروموشن ها
۶/۰۰	صدای آشنا
۷/۰۰	موسیقی محلی
۷/۳۰	اعلانات
۷/۳۵	گزارش ولایتی
۷/۴۵	اعلانات
۷/۵۵	موسیقی
۸/۰۰	اخبار داخلی و خارجی
۸/۴۰	اعلانات و موسیقی
۹/۰۰	سخن و اندیشه
۹/۳۰	سرپال
۱۰/۰۰	اخبار به زبان انگلیسی
۱۰/۳۰	هفته ۳-۱ یک چمن گل
۱۱/۲۰	هفته ۴-۲ مجله تلویزیونی
	هفته ۳-۱ زمزمه های شب

هفته ۲-۴ موسیقی غزل

۱۲/۰۰	اخبار داخلی و خارجی
۱۲/۴۰	جهان ما
۱/۰۰	زمزمه های شب هنگام
۲/۰۰	اخبار انگلیسی
۲/۱۰	هوا نوا
۳/۰۰	هفته ۳-۱ یک چمن گل
۳/۵۰	هفته ۴-۲ مجله تلویزیونی
۴/۰۰	پروموشن و سپاتها
۴/۳۰	سخن و اندیشه
۴/۵۵	هفته ۱ سرپال هفته ۲-۳
۵/۰۰	دستآورد
	پروموشن ها
	تلاوت قرآنکریم

صبح یکشنبه

۶/۰۰	برنامه معارف اسلامی
۶/۴۰	ورزش صبحانه
۷/۰۰	اخبار
۷/۰۵	سلام صبح بخیر
۸/۰۰	اخبار
۸/۰۵	ادامه سلام صبح بخیر
۸/۳۵	دستآورد
۸/۵۵	پروموشن
۹/۰۰	اخبار
۹/۰۵	آینده سازان
۹/۳۰	آه و اه هفته ۲-۱

صلح و امنیت هفته ۴

۱/۰۰	اخبار
۱۰/۰۵	هوا و نوا
۱۱/۰۰	اخبار
۱۱/۰۵	سخن و اندیشه
۱۱/۳۵	هفته ۳-۱ یک چمن گل
۱۲/۰۰	هفته ۴-۲ مجله تلویزیونی
۱۲/۰۰	اخبار
۱۲/۰۵	ادامه برنامه
۱۲/۳۰	آذان نماز ظهر
۱۲/۳۵	معارف اسلامی
۱/۰۰	اخبار
۱/۰۵	سرپال و موسیقی
۲/۰۰	سیمای هموطن
۳/۴۰	رپور علمی
۴/۰۰	اخبار
۴/۰۵	مردم و موسیقی
۴/۳۵	کلکین
۵/۰۰	اخبار
۵/۰۵	ویکت
۵/۳۰	بسوی خوشبختی
۵/۵۵	پروموشن سپات
	و اعلانات
۶/۰۰	صدای آشنا

صبح دوشنبه

۷/۰۰	سرپال
۷/۳۰	اعلانات
۷/۳۵	گزارش ولایتی
۷/۵۰	اعلانات و موسیقی
۸/۰۰	اخبار داخلی و خارجی
۸/۴۰	اعلانات
۸/۵۰	موسیقی
۹/۰۰	مباحثه
۹/۳۰	نیمه دیگر
۱۰/۰۰	اخبار انگلیسی
۱۰/۱۰	هفته ۳-۱ فرهنگ مردم
۱۰/۳۰	هفته ۴-۲ کتاب
۱۲/۰۰	فلم هنری
۱۲/۰۰	اخبار داخلی و خارجی
۱۲/۴۰	رپور علمی
۱/۰۰	زمزمه های شب هنگام
۲/۰۰	اخبار انگلیسی
۲/۱۰	هوا و نوا
۳/۰۰	نیمه دیگر
۳/۳۰	هفته ۳-۱ فرهنگ مردم
۴/۰۰	هفته ۴-۲ کتاب
۴/۲۵	سرپال
۴/۵۵	پروموشن
۵/۰۰	تلاوت قرآنکریم
۶/۰۰	برنامه معارف اسلامی
۶/۴۰	ورزش بدنی
۷/۰۰	اخبار
۷/۰۵	سلام صبح بخیر
۸/۰۰	اخبار
۸/۰۵	ادامه سلام صبح بخیر
۸/۳۰	ویکت
۸/۵۵	پروموشن
۹/۰۰	اخبار
۹/۰۵	کلکین
۹/۳۰	نیمه دیگر
۱۰/۰۰	اخبار
۱۰/۰۵	هوا و نوا
۱۱/۰۰	اخبار
۱۱/۰۵	مباحثه
۱۱/۳۵	هفته ۳-۱ فرهنگ مردم
۱۲/۰۰	هفته ۴-۲ کتاب
۱۲/۰۵	اخبار
۱۲/۲۰	گزارش
۱۲/۳۰	موسیقی آرام
	اذان نماز ظهر
۱۲/۳۵	معارف اسلامی
۱/۰۰	اخبار
۱/۰۵	موسیقی و مردم
۱/۴۵	رپور علمی
۲/۰۰	سیمای هموطن
۳/۴۰	جهان ما
۴/۰۰	اخبار
۴/۰۵	صحت برای همه
۴/۳۰	شهر ما خانه ما
۴/۵۵	پروموشن
۵/۰۰	اخبار
۵/۰۵	آینده سازان
۵/۳۰	بسوی نور
۵/۵۵	اعلانات
۶/۰۰	صدای آشنا
۷/۰۰	سرپال
۷/۲۵	اعلانات
۷/۳۰	گزارش ولایتی
۷/۴۵	اعلانات
۷/۵۰	موسیقی
۸/۰۰	اخبار داخلی و خارجی
۸/۴۰	اعلانات و موسیقی
۹/۰۰	سخن و اندیشه
۹/۳۰	سرپال
۱۰/۰۰	اخبار به زبان انگلیسی
۱۰/۳۰	هفته ۳-۱ یک چمن گل
۱۱/۲۰	هفته ۴-۲ مجله تلویزیونی
	هفته ۳-۱ زمزمه های شب

تلویزیون ملی افغانستان

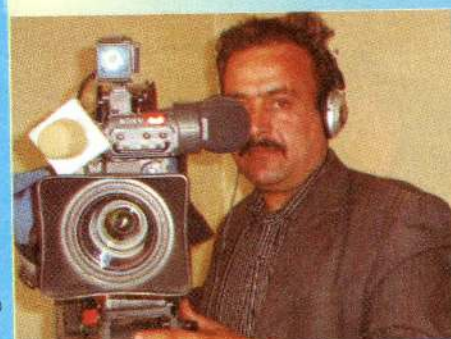
آواز شماره ۳-۴ سال ۱۳۸۶

صبح سه شنبه	۶/۰۰	معارف اسلامی	۷/۵۰	اعلانات	۱۲/۰۵	بقیه برنامه ها
ورزش بدنی	۶/۴۰	موسیقی	۷/۵۵	موسیقی	۱۲/۳۰	آذان
اخبار	۷/۰۰	اخبار داخلی و خارجی	۸/۰۰	اخبار داخلی و خارجی	۱۲/۳۵	دانشتهای از فقه
سلام صبح بخیر	۷/۰۵	اعلانات	۸/۴۰	اعلانات	۱/۰۰	اخبار
اخبار	۸/۰۰	موسیقی	۸/۵۰	موسیقی	۱/۰۵	سریال
ادامه سلام صبح بخیر	۸/۰۵	روانی جاری	۹/۰۰	روانی جاری	۱/۳۵	مستطیل سبز
صحت برای همه	۸/۳۵	سریال	۹/۳۰	سریال	۲/۰۰	سیمای هموطن
موسیقی و پروموشن	۸/۵۵	اخبار انگلیسی	۱۰/۰۰	اخبار انگلیسی	۳/۴۰	رپور علمی
اخبار	۹/۰۰	هفته ۳-۱ رنگین کمان	۱۰/۱۰	هفته ۳-۱ رنگین کمان	۴/۰۰	اخبار
آینده سازان	۹/۰۵	هفته ۴-۲ چشم انداز	۱۱/۰۰	هفته ۴-۲ چشم انداز	۴/۰۵	دانش برای همه
شهر ما خانه ما	۹/۳۰	مستطیل سبز	۱۱/۰۰	مستطیل سبز	۴/۳۰	هفته ۳-۱ زراعت و مالداری
اخبار	۱۰/۰۰	زمزمه ها	۱۱/۲۰	زمزمه ها	هفته ۴-۲ جهان حیوانات	
۱۰/۰۵ هوا و نوا	۱۲/۰۰	اخبار داخلی و خارجی	۱۲/۰۰	اخبار داخلی و خارجی	۴/۵۵	پروموشن
اخبار	۱۱/۰۰	جهان حیوانات	۱۲/۴۰	جهان حیوانات	۵/۰۰	اخبار
۱۱/۰۵ هفته ۳-۱ آینه شهر هفته	۱/۰۰	زمزمه ها	۱/۰۰	زمزمه ها	۵/۰۵	آینده سازان
۴-۲ در جستجوی حلیق	۲/۰۰	اخبار انگلیسی	۲/۰۰	اخبار انگلیسی	۵/۳۰	والعصر
۱۱/۳۵ هفته ۳-۱ هفت شهر هنر	۲/۱۰	هوا و نوا	۲/۱۰	هوا و نوا	۵/۵۵	اعلانات
هفته ۴-۲ لحظه و لیخند ما	۳/۰۰	هفته ۳-۱ رنگین کمان	۳/۰۰	هفته ۳-۱ رنگین کمان	۶/۰۰	صدای آشنا
۱۲/۰۰ اخبار	هفته ۴-۲ چشم انداز			هفته ۴-۲ چشم انداز	۷/۰۰	سریال
۱۲/۰۵ هفته ۴-۳-۱ گزارش هفته	۳/۴۰	پروموشن و موسیقی	۳/۴۰	پروموشن و موسیقی	۷/۲۵	اعلانات
۲ مشعلداران هنر	۴/۰۰	روانی جاری	۴/۰۰	روانی جاری	۷/۳۰	گزارش ولایتی
۱۲/۲۰ موسیقی	۴/۳۰	سریال	۴/۳۰	سریال	۷/۴۵	اعلانات
۱۲/۳۰ آذان نماز ظهر	۴/۵۵	پروموشن	۴/۵۵	پروموشن	۷/۵۰	موسیقی
۱۲/۳۵ بسوی نور	۵/۰۰	تلوٹ قرانکریم	۵/۰۰	تلوٹ قرانکریم	۸/۰۰	اخبار داخلی و خارجی
۱/۰۰ اخبار	صبح چهار شنبه			صبح چهار شنبه	۸/۴۰	اعلانات
۱/۰۵ هفته ۳-۱ سینما	۶/۰۰	معارف اسلامی	۶/۰۰	معارف اسلامی	۸/۵۰	موسیقی
هفته ۴-۲ شما و تلویزیون	۶/۴۰	ورزش بدنی	۶/۴۰	ورزش بدنی	۹/۰۰	لرغونی مینه
۲/۰۰ سیمای هموطن	۷/۰۰	اخبار	۷/۰۰	اخبار	۹/۳۰	نگاه
۳/۴۰ جهان حیوانات	۷/۰۵	صبح بخیر	۷/۰۵	صبح بخیر	۱۰/۰۰	اخبار انگلیسی
۴/۰۰ اخبار	۸/۰۰	اخبار	۸/۰۰	اخبار	۱۰/۱۰	صورخیال
۴/۰۵ هفته ۳-۱ نونهالان بشارتگر	۸/۰۵	ادامه صبح بخیر	۸/۰۵	ادامه صبح بخیر	۱۱/۱۰	هفته ۳-۱ زمزمه های
هفته ۴-۲ فلم کارتونی	۸/۳۵	نونهالان بشارتگر	۸/۳۵	نونهالان بشارتگر	۱۱/۵۰	هفته ۴-۲ کاروان حله
۴/۳۰ هفته ۳-۱ پولیس هفته	۸/۵۵	پروموشن	۸/۵۵	پروموشن	۱۲/۰۰	اخبار داخلی و خارجی
۴-۲ نونهالان بشارتگر	۹/۰۰	اخبار	۹/۰۰	اخبار	۱۲/۴۰	دانش برای همه
۴/۵۵ پروموشن	۹/۵۵	پروموشن ها	۹/۵۵	پروموشن ها	۱/۰۰	زمزمه ها
۵/۰۰ اخبار	۱۰/۳۰	اخبار هفته ۳-۱ پولیس هفته ۴-۲	۱۰/۳۰	اخبار هفته ۳-۱ پولیس هفته ۴-۲	۲/۰۰	صور خیال
۵/۰۵ جوانان	۱۰/۰۵	هولریالوا	۱۰/۰۵	هولریالوا	۳/۰۰	لرغونی مینه
۵/۳۰ دانشتهای از فقه	۱۱/۰۰	اخبار	۱۱/۰۰	اخبار	۳/۲۵	هفته ۳-۱ نگاه هفته
۵/۵۵ اعلانات	۱۱/۰۵	روانی جاری	۱۱/۰۵	روانی جاری	۳/۵۰	پروموشن و موسیقی
۶/۰۰ صدای آشنا	۱۱/۳۵	هفته ۳-۱ رنگین کمان	۱۱/۳۵	هفته ۳-۱ رنگین کمان	۴/۰۰	سریال
۶/۰۰ سریال	هفته ۴-۲ چشم انداز			هفته ۴-۲ چشم انداز		
۷/۳۰ اعلانات	۱۲/۰۰	اخبار	۱۲/۰۰	اخبار		
۷/۳۵ گزارش ولایتی						

پیلان نشراتی

سیمای هموطن	۲/۰۰	سریال	۷/۰۰	گزارش ولایتی	۴/۴۵
زنگ مکتب	۳/۴۰	اعلانات	۷/۲۵	تلاوت قرآنکریم	۵/۰۰
اخبار	۴/۰۰	گزارش ولایتی	۷/۳۰	صبح پنجشنبه	
موسیقی و مردم	۴/۰۵	اعلانات	۷/۴۵	معارف اسلامی	۶/۰۰
پروموشن	۴/۵۵	موسیقی	۷/۵۰	ورزش بدنی	۶/۴۰
اخبار	۵/۰۰	اخبار داخلی و خارجی	۸/۰۰	اخبار	۷/۰۰
تن به تن	۵/۰۵	اعلانات	۸/۴۰	سلام صبح بخیر	۷/۰۵
در رهگذر نور	۵/۳۰	موسیقی	۸/۴۵	اخبار	۸/۰۰
اعلانات	۵/۵۵	روبرو با مردم	۹/۰۰	ادامه سلام صبح بخیر	۸/۰۵
اردوی ملی	۶/۰۰	فلم هنری	۹/۳۰	مروبروزنامه ها	۸/۳۰
از هر جا از هر رنگ	۶/۲۵	اخبار داخلی و خارجی	۱۲/۰۰	دانش برای همه	۸/۴۰
پروموشن و موسیقی	۶/۵۰	جهان ما	۱۲/۴۰	اخبار	۹/۰۰
حجری مجلس	۷/۰۰	زمزمه های شب هنگام	۱/۰۰	آینده سازان	۹/۰۵
اعلانات	۷/۲۵	هوا نوا	۲/۰۰	هفته ۳-۱ زراعت و مالداری	۹/۳۰
گزارش ولایتی	۷/۳۰	گزارش ولایتی	۳/۰۰	هفته ۲-۲ نگاه	
اعلانات	۷/۴۵	ورزش هفته	۳/۱۵	پروموشن	۹/۵۵
موسیقی	۷/۵۰	پروموشن و موسیقی	۳/۴۰	اخبار	۱۰/۰۰
اخبار داخلی و خارجی	۸/۰۰	فوتبال	۴/۰۰	هوا و نوا	۱۰/۰۵
شورا و مردم	۸/۴۰	موسیقی غزل	۴/۴۵	اخبار	۱۱/۰۰
بحث هفته	۹/۰۰	تلاوت قرآنکریم	۵/۰۰	لرغونی مینه	۱۱/۰۵
هفته ۳-۱ مرج سرخ هفته ۲	۹/۳۰	صبح جمعه		هفته ۳-۱ نگاه هفته	۱۱/۳۰
آزمونگاه ذهن هفته ۴ پاسخ چیست		معارف اسلامی	۶/۰۰	۲-۲ کاروان حله	
اخبار انگلیسی	۱۰/۰۰	بدنی روزنه	۶/۴۰	پروموشن	۱۱/۵۵
هفته ۳-۱ ساعتی با شما	۱۰/۱۰	اخبار	۷/۰۰	اخبار	۱۲/۰۰
هفته ۲-۲ کنسرت		سلام صبح بخیر	۷/۰۵	گزارش ولایتی	۱۲/۰۵
هفته ۳-۱ تیاتر هفته ۲-۲ زمزمه ها	۱۱/۰۰	اخبار	۸/۰۰	موسیقی آرام	۱۲/۲۰
اخبار داخلی و خارجی	۱۲/۰۰	ادامه سلام صبح بخیر	۸/۰۵	اذان نماز ظهر	۱۲/۳۰
زنگ مکتب	۱۲/۴۰	ورزش هفته	۸/۳۰	معارف اسلامی	۳۵/۰۰
زمزمه ها	۱/۰۰	پروموشن	۸/۵۵	اخبار	۱/۰۰
هفته ۳-۱ مرج سرخ	۱/۳۰	اخبار	۹/۰۰	سریال	۱/۰۵
هفته ۲-۲ هوا و نوا		از لابلای آرشیف	۹/۰۵	هفته ۳-۱ موسیقی محلی	۱/۳۵
اخبار انگلیسی	۲/۰۰	اخبار	۱۰/۰۰	هفته ۲-۲ جهان حیوانات	
ادامه برنامه	۲/۱۰	هوا و نوا	۱۰/۰۵	سیمای هموطن	۲/۰۰
هفته ۳-۱ ساعتی با شما هفته ۲	۳/۰۰	اخبار	۱۱/۰۰	جهان ما	۳/۴۰
آزمونگاه ذهن هفته ۴-۴ پاسخ چیست		قلم برای نو جوانان	۱۱/۰۵	اخبار	۴/۰۰
پروموشن	۳/۵۵	اخبار	۱۲/۰۰	فلم کارتون	۴/۰۵
بحث هفته	۴/۰۰	سریال	۱۲/۰۵	ورزش هفته	۴/۳۰
تن به تن	۴/۳۰	اذان ظهر جمعه	۱۲/۳۰	پروموشن ها	۴/۵۵
تلاوت قرآنکریم	۵/۰۰	درسهای از قرآن	۱۲/۳۵	اخبار	۵/۰۰
		اخبار	۱/۰۰	کلکین	۵/۰۵
		جاهای تاریخی قرآن	۱/۰۵	درسهای از قرآن	۵/۳۰
		موسیقی قوالی	۱/۳۵	اعلانات	۵/۵۵
				صدای آشنا	۶/۰۰

ماستردین هندوستانی که در تعلیم اولاد وطن سهل انگاری کرده و بعضاً به خوش گذرانی میپرداخت، برشنا چندین بار بریش توصیه کرد تا در تعلیم شاگردان، علاقمند گردد اما معلم موصوف اصلاح پذیر نبود. بالاخره استاد برشنا تصمیم گرفت تا ماستردین را از وظیفه سبکدوش سا زد سرانجام همانطور هم شد و ماستردین در غربت و بیکاری حیاتش را از دست داد و جسدش به هندوستان منتقل گردید.

استاد برشنا هنرمند ظریفی بود که ظرافتهای کرکتر او در تمام آفریده های هنری اش از آغاز تا انجام منعکس شده است با هر موضوعی که برای خود انتخاب میکرد تا ختم کارش در یک نبرد هنرمندانه بود.

با آنکه استاد برشنا به تمام معنا یک نقاش شرقی بود معهذاً از رنگهای گرم و سرد استفاده شایانی کرده است گرچه رنگهای بنفش و آبی را در اکثر آثار خود به دیگر رنگها ترجیح داده است ولی در ترسیم مناظر تپیک افغانی چندان وفادار نبود است.

استاد برشنا تقریباً همه رشته های هنر نقاشی را به تجربه گرفته و از هر کدام آنها استادانه بدر آمده است همانطوریکه در آثار نوک آهنی برشنا را برشنای پُر قدرت معرفی میکند به همان اندازه کار های ذغالی، سوخته کاری در چوپ، رنگ روغنی و آبی، آن ظرافتها و سبک کارش را در جوشش رنگها با شفافیت به خصوصی مانند شفافیت شخصیتش با قدرت جلوگر میشود.

گرچه ما درین دوره هنرمندان دیگری هم داشتیم، که هستی خود را ذره ذره در رگهای رنگها دمیده اند تا آفریده های هنری خود را هرچه زیبا و موزون بر صحیفه کاغذ نقش بندند و به این وسیله در تاریخ فرهنگ کشور باستانی ما ورق تازه یی بگشایند؛ ولی باید متذکر شویم که تنها زیبایی ها کامل بودن یک اثر را تایید نمی کند. کنار رفتن از محتوا و متوسل شدن به زیبایی قهراً هنر را صدمه میزند. ازین رو آفریده های هنری استاد برشنا مملو از زیبایی های ایده الیزم نبوده، بلکه هر اثرش نمایانگر زیبایی های ریالیزم او بود، که از انگیزه های اجتماع خود الهام میگرفت و هر پرده اوپیام آور زندگی و عنعنات زمانه اش بود؛ زمانیکه هرگز نمی گذرد و کهنه نمی شود. زیرا خود مردم این سر زمین قهرمانان واقعی صحنه هایی هستند، که بزرگانی همچون پروفیسور غلام محمد مصور، استادبرشنا، غوث الدین، استادخیر محمد، استاد کریم شاه و صدها هنر آفرین دیگر در متن آن رشد یافته و به کمال رسیده اند.

توقفش میداد و محسورش میکرد حتی بعضاً به قدری مجذوب آن میگردد که لحظاتی چند پس از زنگ مکتب به صنف داخل میشد. بعداً به کاپی رسم ها می پرداخت. پدرش مخالف نقاشی بود و عقیده داشت که در آخرت این همه تصاویر از عبدالغفور روح میطلبد، بار بار او را مورد توبیخ و سرزنش قرار داده و حتی گاهی هم به لت و کوبش میپرداخت ولی یک قوه مجهول و آتشین درونی، این هنرمند محبوب را به سوی تصمیمش کشاند.

با وجودیکه در اوایل تسلط اسلام، در کشور های اسلامی به علت تحریم نگاره گری و تصویر پردازی، نقاشی امکانات رشد نیافت و هنرمند نتوانست که احساس خویش و خواست جامعه خود را با نگاره ها انعکاس دهد اما هرگز این تحریم مانعی در حرکت پویای هنرمندانی چون برشنا نگردید و مکتب صنایع در برنامه های تدریسی خود در پهلوی هنر رسامی، هنر پیکره ترشی را مورد فعالیت کاری خود قرار داد و تا جایی که قدرت و توانمندی موجود به کمک و رهنمای های یک تعداد از استادان ورزیده، این سد را شکست و به شاگردان اجازه داخل شدن در حریم این مظهر هنری را داد.

برشنا می گوید: «اگر هنرمندان قرن ۱۹ فرانسه عالی ارزیابی شده است، حیات بعضی از آنان را بنام «امپرسیونیستها» یاد میشدند، تحت مطالعه قرار بدهیم اعتراف خواهیم کرد که آنان هنرمندان حقیقی بودند و حیات خویش را باهمه مزایای آن وقف تکتیک و اندیشه های هنری خود نموده، انقلاب عظیمی در جهان هنر وارد ساختند».

نخستین استاد آقای برشنا در رشته درامه نویسی «گی-بی-سنگ» بود که قرن هجده در آلمان میزیست. این استاد فن درام، علاوه بر قشنگترین درامه ها از قبیل: نا تان عاقل، امیلیا کالوتی، مینافور، ربارلم وغیره آثار فنا ناپذیری هم در فن درامه نویسی از خود به یادگار گذاشته است».

استاد از نگاه تیپ و چهره ظاهری بیشتر به «گاری کویر» هنرمند سینمایی امریکا شباهت داشت و با وصف اینکه عمر برشنا از پنجاه سال تجاوز کرده بود، جوان زیبا، رسا و شکست ناپذیر به دیده می آمد. برشنا به اندازه یی محو جهان هنر بود که اکثر ارادتمندان و شاگردانش را نمی شناخت و یا غالباً یکی را با دیگری اشتباه میکرد.

استاد عمری را در راه تربیه استعداد های نسل جوان کشور صرف کرده و موفق هم بود، یکی از استادان بنام

رویداد های فرهنگی

په لوگر کی د لرغونو خایونو کیندنه روانه ده:

وفات ضیا قاریزاده

با دریغ و تأسف اطلاع حاصل نمودیم که آقای ضیا قاریزاده یکی از شخصیت های فرهنگی و هنر دوست، شاعر و اواز خوان کشور جهان فانی را وداع گفت روح اش شاد و بهشت برین نصیبش باد.

مرحوم ضیا قاریزاده در سال ۱۳۰۱ هجری شمسی در کابل چشم به جهان گشود. در سال ۱۳۰۷ شامل لیسه نجات (امانی) گردید و بعد از تکمیل دوره ابتدایه در همان لیسه به حیث استاد زبان دری ایفای وظیفه کرد. ضیا قاریزاده بر علاوه آموزگاری و وظایف مختلف را در عرصه مطبوعات و فرهنگ اجرا کرده است.

مدت در پوهنی و افغان ننداری به صفت آمر فرهنگی سپس در وزارت اطلاعات و فرهنگ افغانستان به حیث مشاور مقرر شد. فعالیت های زیادی را در عرصه هنر و فرهنگ افغانستان انجام داد. ضیا قاریزاده شعر های ناب سروده است که در جراید و مجلات در داخل و خارج از کشور به چاپ رسیده است. قاریزاده آهنگ های خود را در رادیو افغانستان به نام مستعار کیوتر ضبط کرده است که آهنگ های مشک تازه می بارد، شب به دامن کابل، دلم را سر به سر سودا گرفته، یا چمن چراغان است، می هی گلکم از جمله آثار به یاد ماندنی ضیا قاریزاده است.

مرحوم ضیا قاریزاده افزون بر شاعری به آواز خوانی و آهنگ سازی نیز اشتغال داشت. که آهنگ های زیادی تصنیف شده وی در آرشیف رادیو افغانستان موجود است که آواز خوانان مشهور کشور چون استاد رحیم، احمد ظاهر، احمد ولی، خلاند، ناشناس و دیگران سروده اند. مرحوم ضیا قاریزاده در سال های پایانی عمرش بینائی خود را از دست داده بود. وی وصیت کرده بود که جنازه اش را به زادگاهش کابل انتقال دهند و در کنار مادرش به خاک بسپارند که وصیت اش به جا گردید جنازه وی از کانادا به کابل انتقال داده شد و در حضیره خانواده گوی اش به خاک سپرده شد.

د نامعلومو کسانو لخوا د لوگر ولایت په بیلا بیلو سیموکی د لرغونو خایونو د کیندنی لري روانه ده.

د دغه ولایت د اطلاعاتو او کلتور رئیس محمد ظاهر صدیقی وویل: چی دغه کیندنی پر مرکز پل علم سربیره په محمد آغه، برکي برک، خرخ او خروار ولسوالیو کی دوام لري. هغه زیاته کره چي په دغو سیموکی له لسو څخه زیات لرغوني خایونه شته، چی د نامعلومو کسانو لخوا یی له تیرو پنځو میاشتو راهیسی ناقانونه کیندنی رواني دي. نوموړي وویل چی د دي لرغونو خایونو په جمله کی مس عینک، کافر کوت، خواجه احمد، دادو خیل، سجاوند او علی ملنگ شامل دي. صدیقی وایی چی له دي سیمو څخه هره ورځ په لسگونه موتر قیمتي ډبري او تاریخي آثار ویستل کیږي او په قاچاق ډول له هیواد څخه بهر لیږل کیږی. د نوموړی په وینا له دغو سیمو څخه په تیرو څو میاشتی کی په لسگونه طلايي او خاکی مجسمی استخراج شوی او غلا شوی دي د اطلاعاتو او کلتور رئیس وایی چی په دي غیر قانونی کار کی د سیمی خلک لاس لري د ده په وینا ځکه چی د نورو سیمو نابنده خلک دغه کار نه شی کولي. د لوگر پخوانی والي عبدالکریم هاشمی هم تیره اونۍ دا منلی وه چی د لرغونو سیمو د کیندنی لری پیل شوي ده.

****

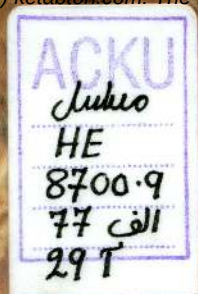
قضیه تخریبکاران ساحه باستانی خم زرگر:

اخیرا پنج تن از افراد استفاده جو که قصد داشتند به بهانه حفراچاه عمیق به يك ساحه باستانی دستبرد یزنند توسط مردم محل خم زرگر ولایت کاپیسا به پسته امنیتی محل شناسایی و دستگیر شدند. هیأت مختلط از وزارت های اطلاعات و فرهنگ و امور داخله به ولایت کاپیسا معرفی شدند تا قضیه مخربان ساحه باستانی خم زرگر را از نزدیک بررسی و با نماینده گان مردم محل ملاقات و روی پیشنهادات شان در مورد نگهداری ساحه باستانی خم زرگر باهم تفاهم کنند. رئیس اطلاعات و فرهنگ ولایت کاپیسا با تاکید گفت: که ساحه خم زرگر کاپیسا يك ساحه باستانی است و مطابق به فرمان رئیس جمهور کشور هر نوع ساختمان، کندن کاری و حفريات در چنین ساحات ممنوع است.

بهرام بریال

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library